

**Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta**

Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jan Křtitel Vaňhal – život a dílo se zaměřením na klavírní tvorbu

**Life of John Baptist Vanhal and His Compositions with Specialization in
Works for Piano**

Zuzana Vilímová

Vedoucí práce: doc. MgA. Věra Kopecká
Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)
Studijní obor: Hudební výchova se zaměřením na vzdělávání – Hra na nástroj se
zaměřením na vzdělávání (B HV-NA), (7504R233, 7507R046)

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Jan Křtitel Vaňhal – život a dílo se zaměřením na klavírní tvorbu“ vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 17. 7. 2015

.....

podpis

Děkuji doc. MgA. Věře Kopecké za laskavou pomoc při vypracování této práce, mé rodině za všestrannou podporu a též zaměstnancům Štolbovy městské knihovny v Nechanicích za velmi milé přijetí a ochotu pomoci při shánění materiálů.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá životem a dílem Jana Křtitele Vaňhala se zaměřením hlavně na tvorbu klavírní. Cílem práce je představit J. K. Vaňhala jako důležitého skladatele, pedagoga a hudebníka a podat celkový přehled o jeho životě a díle, a to zejména klavírním. Větší pozornost přikládám jeho instruktivním klavírním skladbám, jelikož práce má za úkol také ukázat význam použití těchto skladeb pro pedagogické účely.

KLÍČOVÁ SLOVA

Jan Křtitel Vaňhal, významný skladatel, pedagog, klavírní dílo, instruktivní skladby

ANNOTATION

This bachelor thesis focuses on the life and works of John Baptist Vanhal, targeting mainly his piano music. The purpose of this thesis is to demonstrate the significance of J. B. Vanhal as an important composer, pedagogue and musician as well as to give a summary of his life and works, piano pieces in particular. The special interest is given to his instructive piano compositions, because the thesis wants also to show the importance of these works from the pedagogical point of view.

KEYWORDS

John Baptist Vanhal, significant composer, pedagogue, piano music, instructive works

Obsah

Úvod	6
1 Život Jana Křtitele Vaňhala.....	8
1.1 Dětství a mládí v Čechách.....	8
1.2 Úspěch ve Vídni	10
1.3 Studium v Itálii	11
1.4 Chmurné období po návratu do Vídně a cesty do Varaždinu.....	12
1.5 Trvalý pobyt ve Vídni.....	14
1.6 Osobnost Jana Křtitele Vaňhala jako člověka i hudebníka.....	15
2 Dílo Jana Křtitele Vaňhala.....	18
2.1 Přehled díla.....	19
2.2 Klavírní dílo.....	20
2.2.1 Přehled klavírního díla.....	21
2.2.2 Analýza některých klavírních skladeb.....	22
3 Ohlasy Jana Křtitele Vaňhala u nás i v zahraničí.....	48
3.1 Johann Baptist Wanhal Association.....	48
3.1.1 Členové společnosti.....	49
3.1.2 Festival Johann Baptist Wanhal.....	50
3.2 Rodné město Nechanice.....	51
Závěr.....	58
Seznam použitých informačních zdrojů.....	60

Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje osobnosti Jana Křtitele Vaňhala. Existuje více důvodů, proč jsem si vybrala téma týkající se právě tohoto významného českého rodáka. Po zjištění některých základních informací o něm jsem se přesvědčila, že vypracování tohoto tématu pro mne bude zajímavé. Hlubší poznání o Vaňhalově životě a díle (hlavně klavírním) mě lákalo, i když jsem musela počítat s tím, že nebude úplně jednoduché tyto informace utřídit. Existuje totiž mnoho pramenů s rozporuplnými informacemi o Vaňhalově životě a díle a mezi nejaktuálnější a nejobsáhlejší zdroje patří většinou ty cizojazyčné (v angličtině nebo v němčině). Některé z těchto zdrojů však bohužel v České republice ani nejsou k dispozici.

Dalším důvodem, proč jsem si vybrala téma věnující se J. K. Vaňhalovi, je snaha o dosažení většího uznání tohoto skladatele a podpoření zájmu o něj, a to hlavně v České republice. Význam Jana Křtitele Vaňhala zde byl dlouho opomíjen a i v současnosti je mu stále přikládána spíše menší důležitost, než si zaslouží. Prof. Paul Bryan, který je dnes největším odborníkem na Vaňhala na světě, o něm uvádí toto: „*Je velmi málo pravděpodobné, že Vaňhal nebo i nějaký jiný skladatel, jehož díla nejsou dostupná v rozumné přesně datované formě, dosáhne příslušného uznání pro originální myšlenky a koncepty – zvláště v individuálních kompozicích.*“¹

Na téma týkající se Jana Křtitele Vaňhala existují díky výzkumu probíhajícím v Ústavu hudební vědy tři závěrečné práce ze současné doby. Z toho dvě se věnují duchovní hudbě Jana Křtitele Vaňhala. Bakalářská práce Šárky Háleckové z roku 2012 se zabývá mešní tvorbou Jana Křtitele Vaňhala – obsahuje stručný Vaňhalův životopis, přehled současného stavu bádání o Vaňhalovi zejména v kontextu jeho mší a dalšího duchovního díla a naposled analýzu některých Vaňhalových mší². Autorkou další bakalářské práce o Vaňhalově duchovní tvorbě je Eliška Bastlová. Její práce z roku 2011 se blíže zaměřuje na Stabat Mater J. K. Vaňhala – nachází se v ní shrnutí informací o Vaňhalově životě a díle, obecné informace o sekvenci Stabat mater a dále popis hlavních rysů Stabat Ma-

¹BRYAN, P., *Johann Wañhal, Viennese Symphonist: His life and his musical environment*, s. 350.

(přeloženo z angličtiny)

²HÁLEČKOVÁ, Š. *Jan Křtitel Vaňhal – mešní tvorba* (bakalářská práce). Praha : 2012, Univerzita Karlova. Fakulta filozofická. Ústav hudební vědy.

ter J. K. Vaňhala, analýza pěti vybraných částí této skladby a návrh její kritické edice³. Další bakalářskou práci týkající se J. K. Vaňhala vytvořila v roce 2013 Martina Pospíšilová. Její práce se zabývá Vaňhalovým klavírním koncertem A dur. V první kapitole se věnuje stručné biografii J. K. Vaňhala, v druhé sólovému koncertu (i klavírnímu) v období 18. stol. a ve třetí pak podrobně analyzuje Vaňhalův klavírní koncert A dur⁴. Žádná z těchto prací se však blíže nezabývá podrobným životopisem Jana Křtitele Vaňhala a též současnými snahami o dosažení jeho uznání. V tomto ohledu bych chtěla na předchozí práce navázat a podat co nejúplnější informace o jeho osobě. Dále bych se chtěla zaměřit na celkový přehled Vaňhalova klavírního díla a poté popsat některé jeho instruktivní klavírní skladby.

První kapitola mé práce pojednává o Vaňhalově životní dráze. Zabývá se jeho profesní kariérou i jeho osobním životem a charakterovými rysy. Druhá kapitola popisuje celkový přehled jeho díla a posléze se podrobněji věnuje klavírním skladbám, které z něho zabírají podstatnou část. Ve druhé kapitole se také zaměřuji na analýzu jeho drobných klavírních skladeb, které jsou vhodné pro využití v pedagogické praxi. Třetí kapitola pak popisuje různé snahy u nás i v zahraničí dostat tohoto skladatele i jeho dílo více do povědomí.

Cílem mé práce je tedy nejen shrnout informace o Vaňhalově životě, klavírním i ostatním díle a analyzovat některé jeho skladby hodící se pro výuku klavíru, ale i ukázat Jana Křtitele Vaňhala jako váženého a úspěšného člověka hudebního světa své doby a dokázat také jeho význam i v současnosti.

³ BASTLOVÁ, E. *Stabat mater Jana Křtitele Vaňhala* (bakalářské práce). Praha : 2011, Univerzita Karlova. Fakulta filozofická. Ústav hudební vědy.

⁴ POSPÍŠILOVÁ, M. *J. K. Vaňhal: Klavírní koncert A dur* (bakalářská práce). Praha : 2013, Univerzita Karlova. Fakulta filozofická. Ústav hudební vědy.

1 Život Jana Křitele Vaňhala

Jan Křitel Vaňhal (1739 – 1813, také Johann Baptist Vanhal, Wanhal, Waňhal, Wanhall, apod.) byl českým hudebním skladatelem, interpretem a pedagogem klasicistního období. Po většinu svého života byl respektovaný a oblíbený, mimo jiné byl uznáván i mladým L. v. Beethovenem. Skvěle ovládal hru na klávesové nástroje, na varhany, na housle a další hudební nástroje⁵. Studoval a působil ve Vídni, kde se později natrvalo usadil. Vzdělával se též v Itálii a posléze pobýval i v dnešním Chorvatsku. Přátelil se např. s J. Haydnem a W. A. Mozartem, kteří si ho oba velmi vážili.

1.1 Dětství a mládí v Čechách

Jan Křitel Vaňhal se narodil 12. května 1739 v Nechanicích na Královéhradecku. Pocházel pravděpodobně z poddanské rodiny a uvádí se, že měl holandské předky. Informace o jeho narození a původu se však různí. Anonymní autor článku ve „Vaterländische Blätter für den Österreichischen Kaiserstaat“ („Vlastenecké listy Rakouského císařství“) např. tvrdí, že Vaňhal byl potomkem šlechtické rodiny van Halle z Brabantu a narodil se bohatým rodičům⁶. Proti Vaňhalovu šlechtickému původu ale vypovídá fakt, že si ve Vídni ještě musel vydělat slušnou sumu peněz, aby se mohl vykoupit z poddanství. Vaňhalovo jméno bylo v zahraničí různě překládáno (Vanhall, Wanhall, Wanhal apod.), proto se asi objevují i zmínky, že byl přímo synem sedláka van Halla, který přicestoval do Čech z Holandska. Vše ale nasvědčuje tomu, že tento údaj není pravdivý, jelikož v době, kdy se Vaňhal narodil, žila jeho rodina již několik generací v Čechách⁷. „V matrice č. 2 z r. 1730-1762 na str. 92 jest zapsáno: „Dne 12. měsíce května 1739 narodilo se dítě jménem Jan, Janu Vaňhalovi a manželce Marii, dcery Ant. Scholtze.“ Jména kmotrů nečitelná.“⁸ V nechanické cechovní knize se dokonce nachází zmínka

⁵ Hrál na violu d' amour a pravděpodobně i na violoncello. Dokonce se spekuluje se o tom, že uměl hrát na flétnu. Tato informace vzešla od flétnisty jménem Rüsche, který se prý za Vaňhala vydával, aby měl větší úspěch.

⁶ ANONYM. Necrology Wanhall. *Vaterländische Blätter für den Österreichischen Kaiserstaat*. Vienna : Anton Strauss, 1813, vol. 2 July – December, s. 476 – 478. In BRYAN, P. *Johann Waňhal, Viennese Symphonist: His life and his musical environment*. Stuyvesant, NY : Pendragon Press, 1997, s. 7.

⁷ Vaňhal si očividně velmi vážil svého českého původu, protože sám později psal své poněmčené jméno tak, že umisťoval nad písmeno n tečku, která je shodná s naším háčkem. Používal také písmeno W, ale nejspíš jen z důvodu výslovnosti, která je v němčině stejná jako u našeho písmene V. Dokonce i někteří vídeňští vydavatelé používali v tiscích jeho not jméno tohoto tvaru (např. Ignaz Sauer, který byl Vaňhalovým dobrým přítelem, si na tom zakládal).

⁸ BUŠEK, J., *Leopold Jansa – Jan V. Kalivoda – Jan Vaňhal*, s. 44

o Janu Vaňhalovi, který byl roku 1704 přijat do živnostenského cechu. Tento Jan Vaňhal mohl být otcem nebo dědem Jana Křitele Vaňhala⁹.

Již od malička bylo vidět, že J. K. Vaňhal je velmi hudebně nadaný. Začal se proto hudebně vzdělávat (cca. od 8 let) u nechanického učitele Antonína Erbana, který ho učil zpěvu, hře na housle, na klavír i na varhany. Vaňhal prý zpíval krásným chlapeckým hlasem, který se později změnil v příjemný bas. Aby se mladý Vaňhal naučil německy, byl rodiči poslán do Maršova (Marschendorf), kde prošel též výukou hudby u místního učitele Kozáka. Poté se vrátil zpět do Nechanic a pokračoval ve svém hudebním vzdělávání zase u Antonína Erbana. Sám Vaňhal prý považoval A. Erbana za svého nejlepšího učitele.

Po celá svá mladá léta Vaňhal studoval a působil v různých městech Královéhradeckého kraje. Pravděpodobně již v 18 letech byl natolik schopný ve hře na varhany, že získal místo varhaníka v Opočně (prof. Bryan však uvádí, že se tak stalo již dříve, když bylo Vaňhalovi pouhých 13 let¹⁰). Krátce po svém působení na pozici varhaníka v Opočně nastoupil Vaňhal na místo regenschoriho v Hněvčevsi (podle některých pramenů se jedná o Nemyčeves neboli Němčeves u Jičína¹¹), kde se spřátelil s vynikajícím houslistou Matějem Novákem, který zde byl děkanem. M. Novák podnítil ve Vaňhalovi větší zájem o studium skladby, hry na housle a na violu d' amour¹². V té době Vaňhal skládal koncerty pro housle a pro varhany, které také sám hrál. Autorem článku ve „Vaterländische Blätter für den Österreichischen Kaiserstaat“ je dokonce označen již za virtuózního hráče¹³. V Hněvčevsi také Vaňhal svým uměním vzbudil zájem vrchnosti. Jeho mecenáškou se stala zřejmě hraběnka Schaffgotschová, která mu umožnila, aby s ní

⁹ Údaje o Vaňhalových rodičích však pořád nejsou zcela ověřeny. Vaňhalova matka např. mohla pocházet i z převážně hudební rodiny Volešovských.

¹⁰ BRYAN, P. Johann Baptist Wanhal (Jan Křitel Vaňhal) – (1739 – 1813). In: Johann Baptist Wanhal Association [online]. Datum publikování neuvedeno [cit. 2015-13-06]. Dostupné z: <http://www.wanhal.org/wanhal>.

¹¹ BUŠEK, J., *Leopold Jansa – Jan V. Kalivoda – Jan Vaňhal*, s. 45.

DLABACŽ, G. J., *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Teil auch für Mähren und Schlesien*, s. 324.

MALINA, J., *Jan Vaňhal*, s. 9.

¹² Viola d' amour (fr.) - česky viola milostná, smyčcový nástroj, těšící se oblibě hlavně v 18. stol., a to nejvíce ve střední Evropě. Patří mezi violy se souznějícími strunami.

¹³ ANONYM, *Necrology Wanhall. Vaterländische Blätter für den Österreichischen Kaiserstaat*. Vienna : Anton Strauss, 1813, vol. 2 July – December, s. 476-478. In BRYAN, P. *Johann Wanhal, Viennese Symphonist: His life and his musical environment*. Stuyvesant, NY : Pendragon Press, 1997, s. 7.

v letech 1760 – 1761 odcestoval do Vídně. V té době tedy bylo Vaňhalovi 21 nebo 22 let¹⁴.

1.2 Úspěch ve Vídni

Ve Vídni získal Vaňhal další potřebné kontakty. Krátce se učil u člena královské kapely Schlegera¹⁵, ale s jeho výukou prý nebyl úplně spokojen, a tak se rozhodl vzít studium velkých skladeb významných autorů do vlastních rukou. Jan Bušek i Jaro Malina zmiňují, že byl předtím ještě vyučován rakouským skladatelem barokní éry Josefem Fuxem¹⁶. Tuto informaci ale vyvrací fakt, že J. Fux byl v době Vaňhalovy cesty do Vídně již cca. 20 let po smrti (zemřel v roce 1741). Dále Vaňhal pokračoval ve studiu u Carla Ditterse von Dittersdorfa¹⁷. Je také možné, že se nejednalo o intenzivní výuku v pravém slova smyslu, ale spíše o různé tipy a návrhy ze strany Dittersdorfa. Vaňhal byl totiž v té době již zkušeným skladatelem a s Dittersdorfem byli vrstevníci. Vaňhal se dokonce ve Vídni setkal s malým Mozartem a zaimprovizoval si s ním na klavír čtyřruční fantazii. Byl jeden z prvních, kdo tehdy předpověděl Mozartovi velkou hudební budoucnost.

J. K. Vaňhal se ve Vídni rychle dostával do popředí, již ve 26 letech byl úspěšným a uznávaným umělcem. Komponoval a působil jako hudební pedagog ve šlechtických rodinách. Vyučoval hru na housle, hru na klávesové nástroje i zpěv (a samozřejmě kompozici a hudební teorii). Mezi jeho žáky se zařadil např. i rakouský skladatel, hudební vydavatel a výrobce klavírů Ignatz Joseph Pleyel. Během necelých deseti let svého pobytu ve Vídni se Vaňhal stal jedním z největších symfoniků té doby (symfonií zde složil cca. 31). Několikrát byl pozván baronem Rieschem a hrabětem Erdödyem, aby jim své symfonie zadirigoval. V roce 1769 v Paříži vyšlo šest jeho kvartetů tiskem (jako op. 1, nazvané „Sinfonie“ a vydané Antonem Hubertem, který byl Vaňhalovým prvním vydava-

¹⁴ Anonymní autor již zmíněného článku oproti tomu podotýká, že jeho patronkou byla hraběnka Colloredo-vá, které se nejvíce zalíbila Vaňhalova hra na violu d' amour. Dále zmiňuje, že Vaňhal odjel do Vídně až v r. 1763.

¹⁵ Jednalo se pravděpodobně o Matthäuse Schlögera, vídeňského dvorního klavírního mistra.

¹⁶ BUŠEK, J., *Leopold Jansa – Jan V. Kalivoda – Jan Vaňhal*, s. 46.

MALINA, J., *Jan Vaňhal*, s. 9.

¹⁷ Carl Ditters von Dittersdorf (1739 – 1799) – byl rakouský skladatel a houslový virtuóz, jeden z nejoblíbenějších skladatelů své doby. Působil ve Vídni, dnešním Rumunsku a v Českých zemích, kde také zemřel. Psal např. symfonie (přes 120), opery (45), instrumentální koncerty pro různé nástroje, duchovní a komorní hudbu. Napsal také svůj vlastní životopis, který dokončil dva dny před svou smrtí.

telem a pravděpodobně se s ním stýkal i později¹⁸). V této době ale Vaňhal skládal kromě symfonií a kvartetů i jiné žánry – koncerty, divertimenta, kasace, serenády apod. Postupně nashromáždil slušnou sumu peněz, podařilo se mu vykoupit se z poddanství a stát se tak vůbec jedním z prvních svobodných umělců. Podporoval ho především baron Riesch, který byl nadáním mladého Vaňhala velmi ohromen. Díky němu mohl také Vaňhal podniknout svou studijní cestu po Itálii. Baron Riesch si ho totiž vyhlédl jako svého budoucího kapelníka.

1.3 Studium v Itálii

V Itálii Vaňhal cestoval po různých městech, učil se kompozici, poznával italský styl a také si užíval svého pobytu díky financím od barona Riesche. Zůstal zde určitě déle než rok (pravděpodobně to byl květen 1769 – září 1771). Dlouho pobýval v Benátkách, kde se spřátelil s Christophem Willibaldem Gluckem¹⁹. V Boloni byl dokonce představen císaři Josefu II. Pak odcestoval přes Florencii, Ferraru a Neapol do Říma, kde pracoval pro Floriana Leopolda Gassmanna²⁰. Vypomáhal mu při komponování oper – rozepisoval partitury a někdy mu dokonce pomáhal i při psaní árií. Tato činnost ho přiměla k vlastní tvorbě, během pěti měsíců zde složil své dvě opery „Il trionfo di Clelia“ a „Demofonte“ (někdy také „Demofoonte“) na text předního libretisty Pietra Metastasia. Obě opery zde byly úspěšně provedeny. Vaňhal v Itálii pokračoval i ve psaní symfonií, aby je po jeho návratu mohl poskytnout baronu Rieschovi a A. Hubertymu.

Na Vaňhalův pobyt v Benátkách se dokonce váže jedna zajímavá historka, kterou popisuje anonymní autor Vaňhalova nekrologu: „*Leonardo Venieri, významný hudební mecenáš, poprosil Vaňhala, kterého pozval na večeri, o nějaký tabák; Vaňhal se omluvil se slovy, že si nevzal svou krabičku s tabákem s sebou. Komorník okamžitě přinesl zlatem smaltovanou krabičku s tabákem a podal ji Vaňhalovi. Další den, když chtěl Vaňhal krabičku vrátit, Venieri ji odmítl přijmout s vyjádřením: Quel che un Cavaliere veneziano*

¹⁸ Huberty přijel do Vídně, protože zde chtěl poznat současné skladatele a prosadit se jako hudební vydavatel.

¹⁹ Christoph Willibald Gluck (1714 – 1787) – operní skladatel 18. stol., narodil se v Německu, ale vyrůstal v Čechách- z otcovy strany měl české předky a jeho prvním jazykem byla čeština. Působil např. v Itálii, v Londýně a ve Vídni. Je známý především svými dvěma reformními operami Alceste a Orfeo ed Euridice.

²⁰ Florian Leopold Gassmann (1729 – 1774) – německy mluvící hudební skladatel narozený v Čechách. Působil jako varhaník a skladatel v Itálii, komponoval hlavně opery. Poté byl povolán do Vídně, kde se stal dvorním kapelníkem, protože císař Josef II. si ho velice oblíbil.

offre una volta, resta offerto. (Co benátský šlechtic jednou nabídne, již nikdy si nevezme zpět).“²¹

1.4 Chmurné období po návratu do Vídně a cesty do Varaždinu

Po více než ročním pobytu v Itálii se Vaňhal vrátil zpět do Vídně. Baron Riesch ho očekával a předpokládal, že nastoupí na slíbené místo kapelníka v Drážďanech. Tento výhodný post však Vaňhal odmítl. Důvody, proč se takto rozhodl, nejsou prokázané a názory na Vaňhalův psychický stav v tomto období se různí. Je možné, že Vaňhal onemocněl nějakou duševní chorobou, jak uvádějí někteří autoři. Jan Bušek ve své práci píše, že Vaňhal onemocněl z přepracování a v tomto období se zřekl veškerého světského života, zničil některá svá díla a začal poté skládat převážně hudbu duchovní (např. mše).²² Anonymní autor článku ve „Vaterländische Blätter“ dokonce uvádí, že Vaňhal trpěl různými vidinami, z nichž jedna ho prý donutila, aby roztrhal své oblečení, ostříhal si vlasy a spálil několik svých právě dokončených kompozic, včetně jedné symfonie.²³ Jaro Malina popisuje Vaňhalův duševní stav takto: „*Na radu Gassmanovu vrací se Vaňhal po dvou letech do Vídně. Poměry jsou příznivé, Vaňhal ve volných chvílích pilně komponuje, až tu náhle nastává v jeho nitru tragický přelom. Hlava šumí melodiemi, srdce štváno je nešťastnou láskou. Duch se pokrývá clonou, a Vaňhal, vrhnuv do ohně řadu svých světských prací, mezi nimi i obě opery, začíná psát věci rázu církevního. Jen ve chvílích, kdy jej bílý paprsek poznání vracel skutečnému světu, tvořil některé symfonie a skladby klavírní. V těchto smutných dobách ujal se ho cele hrabě Erdödy. Byl to jistě pobyt na jeho statecích v Uhrách a Chorvatsku, který podstatně přispěl Vaňhalovu uzdravení.*“²⁴ Už se asi přesně nedozvíme, do jaké míry jsou tyto výroky pravdivé. Jisté je, že toto období celkově hodně ovlivnilo Vaňhalovu kariéru i budoucí pověst.

Prof. Paul Bryan tvrdí, že teorii o Vaňhalově „šilenství“ bychom měli přehodnotit. Podle něj tato přehnaná tvrzení vychází z Burneyho cestopisu z roku 1772, kde Burney označil Vaňhalovy skladby z této doby za slabé a povrchní, což – jak Prof. Bryan doklá-

²¹ ANONYM. Necrology Wanhall. *Vaterländische Blätter für den Österreichischen Kaiserstaat*. Vienna : Anton Strauss, 1813, vol. 2 July – December, s. 476-478. In BRYAN, P., *Johann Waňhal, Viennese Symphonist: His life and his musical environment*, s. 7 – 8.

²² BUŠEK, J., *Leopold Jansa – Jan V. Kalivoda – Jan Vaňhal*, s. 46.

²³ ANONYM, pozn. ²¹, s. 8.

²⁴ MALINA, J., *Jan Vaňhal*, s. 11.

dá – nebyla pravda²⁵. Charles Burney, anglický hudební historik, svůj názor na Vaňhala v různých letech často měnil. Nejprve píše, že byl ohromen Vaňhalovou symfonií, kterou slyšel na koncertě v Drážďanech v září 1772 a podotýká, že toto inspirativní dílo bylo složeno jistě v době, kdy Vaňhalova emocionální složka osobnosti převážila nad jeho racionalitou. Sám Burney si ale trochu protřečí, když dále zmiňuje, že současné Vaňhalovy skladby jsou nezáživné a postrádají svoji předchozí nápaditost a novost, jakou měly např. jeho kompozice z mládí²⁶. Na Burneyho pak navazovali další autoři, a tak vznikla pomluva, že Vaňhal nebyl duševně v pořádku a jeho díla ztratila patřičnou kvalitu. I sám Burney později svůj názor přehodnotil. V roce 1775 již má na Vaňhalovy skladby kladný názor, v roce 1789 již považuje Vaňhala za skladatele svou oblíbeností u veřejnosti srovnatelného s J. Haydnem, W. A. Mozartem, C. D. von Dittersdorfem a dalšími skvělými autory té doby. Vaňhalovy symfonie dokonce upřednostňuje před Haydnovými²⁷. Prof. Bryan hovoří o mnohem realističtější verzi Vaňhalova zhroucení, která bere v úvahu jeho charakterové vlastnosti a rozhodnutí, která učinil po návratu do Vídně. Bryan tvrdí, že Vaňhal byl sice v depresi a ve stresu, ale to neznamená, že byl šílený. Jeho problémy mohlo vyvolat právě odmítnutí pozice kapelníka na Rieschově dvoře. Tento post vyžaduje mnoho zodpovědnosti a Vaňhal se možná obával, že svým povinnostem nebude moci dostát. A když odmítl místo, ke kterému byl povinován nastoupit, mohlo to způsobit konflikt v jeho osobnosti – mezi smyslem pro povinnost a snahou dosáhnout úplné svobody, pro kterou se nakonec rozhodl²⁸.

Prof. Bryan dále rozvíjí teorii o Vaňhalově styku s Antonem Hubertem, jehož příjezd do Vídně mohl také nalákat Vaňhala z Itálie zpět. Mezi lety 1771 – 1780 Huberty vydal při svém pobytu v Paříži dalších pět Vaňhalových opusů, např. i čtyři soubory jeho symfonií řazené po šesti. Pozdější úspěch takovýchto kompozic vydaných Hubertem mohl alespoň trochu zmenšit Vaňhalovy potíže, které zažíval v tomto období²⁹.

Vaňhalovým hlavním podporovatelem po návratu z Itálie do Vídně se stal hrabě Ladislav Erdödy, jehož sídlo ve Varaždině (dnešní Chorvatsko) Vaňhal mezi lety 1772

²⁵ BRYAN, P. Johann Baptist Wanhal (Jan Křtitel Vaňhal) – (1739 – 1813). In: Johann Baptist Wanhal Association [online]. Datum publikování neuvedeno [cit. 2015-13-06]. Dostupné z: <http://www.wanhal.org/wanhal>.

²⁶ BRYAN, P., *Johann Wanhal, Viennese Symphonist: His life and his musical environment*, s. 18.

²⁷ BRYAN, pozn. ²⁵.

²⁸ BRYAN, pozn. ²⁶, s. 20 – 22.

²⁹ BRYAN, pozn. ²⁶, s. 20 – 21.

a 1780 pravidelně navštěvoval. Stále se věnoval kompozici symfonií, komorní a duchovní hudby. Příležitostně působil jako kapelník Uršulina kláštera ve Varaždinu. V této době ale střídavě pobýval i ve Vídni, kde bylo vydáváno mnoho jeho symfonií, kvartetů a dalších skladeb. Je možné, že Vaňhal navštívil také Erdödyho sídlo v Prešburku. Dlabáč totiž zmiňuje, že hrabě Erdödy pozval Vaňhala i do Uher³⁰.

1.5 Trvalý pobyt ve Vídni

Roku 1780 se Vaňhal již natrvalo usadil ve Vídni. Začal se orientovat více na hudebně vydavatelský průmysl. Přestal skládat symfonie, později i smyčcové kvartety a začal se věnovat zejména skladbám klavírním nebo s účastí klavíru (obliba hry na klavír v té době u veřejnosti rychle vzrůstala a kromě toho byl Vaňhal stále vyhledávaným učitelem³¹). Dále skládal např. různé koncerty a duchovní díla. Ve Vídni bylo vydáno přes 270 tisků jeho hudby, dokonce si mohl mezi vídeňskými vydavatelstvími vybírat. Úspěšný „maraton“ začal v roce 1780 vydáním Vaňhalova op. 28 vydavatelstvím Artaria, kterým pak následně vyšlo celkem 49 výtisků jeho děl. Mezi další vídeňské vydavatele, kteří vydávali Vaňhalovu tvorbu v tomto období i po jeho smrti, patřili Eder, Hoffmeister, Koželuh, Sauer, Sennefelder-Steiner a Traeg.

V této době vycházelo hlavně velké množství Vaňhalových drobných klavírních skladeb (např. sonatiny), ale také vážná díla, mezi něž patří např. různá komorní hudba nebo koncerty, opět převážně klavírní. Např. v roce 1788 vydal André jako op. 14 Vaňhalův klavírní koncert D dur, který můžeme zařadit mezi jeho velkolepé a působivé kompozice. Vaňhalovy klavírní skladby byly vydávány nejdříve ve Vídni, a pak putovaly např. do Německa, kde se jich ochotně ujali vydavatelé jako André, J. A. Böhme, N. Simrock, B. Schott atd.

Svůj největší úspěch Vaňhal zažil v 90. letech 18. století. Roku 1796 např. vyšla pod vydavatelstvími Eder a Sauer první z jeho několika programních skladeb, „Die Schlacht bei Würzburg“ (Bitva u Würzburgu) pro klavír, která se také stala první programní klavírní skladbou, jež dosáhla úspěchu u veřejnosti. Byla tak oblíbená, že oba

³⁰ DLABACŽ, G. J., *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Teil auch für Mähren und Schlesien*, s. 326.

³¹ Mezi jeho žáky v té době patřil např. český hudební skladatel, skvělý hobojsista, cellista a virtuóz na violu da gambu Josef Fiala.

vydavatelé si mohli dovolit tisknout ji znovu a vydávat ji opakovaně. Sauer potom např. vydal ještě další dvě Vaňhalovy charakteristické sonáty pro klavír s válečnou tematikou.

Vaňhalova hudba se však dostala i daleko za hranice Evropy – jeho symfonie, kvartety a ouvertury zněly až za oceánem, v zemích tehdejšího koloniálního světa. Koncerty Vaňhalovy hudby probíhaly např. v New Yorku, Charlestonu a v Nové Anglii.

Vaňhal se tedy přenesl přes své ne příliš šťastné období a žil ve Vídni spokojeným životem. Prodělal však také změnu ve svém nitru – už se příliš neobjevoval v centru společenského dění a spíše se stranil veřejných událostí, i když dříve, když se ve Vídni objevil jako mladý a nadaný umělec, tomu bylo naopak. Občas byl i v této době ochoten účastnit se veřejných vystoupení, např. v roce 1784 si dokonce zahrál spolu s W. A. Mozartem, J. Haydnem a C. D. von Dittersdorfem ve smyčcovém kvartetu (nejspíše na violoncello). Bylo to ale zřejmě jedno z jeho posledních vystoupení a jako sólista již nevystupoval. Vaňhalův odklon od společnosti možná z části zapříčinilo jeho zaměření na drobnější klavírní skladby, které sloužily hlavně jeho žákům a hudebním samoukům vzcházející se střední vrstvy, což negativně ovlivnilo jeho pověst a význam ve šlechtických kruzích.

Ve Vídni žil Vaňhal až do konce svého života. Bydlel v bytě č. 896 na rohu Domgasse a Blutgasse blízko Štěpánského dómu, jehož diecézi tento byt patřil³². Vaňhal se pravděpodobně nikdy neoženil a neměl ani žádné děti, svůj majetek odkázal manželce obchodníka s knihami³³ za laskavosti, které mu prokázala. Ve svých posledních letech se již tolik nevěnoval kompozici velkých děl, ale stále se zabýval pedagogickou činností a tvorbou skladeb pro jeho žáky a pro hudební nadšence veřejnosti. Zemřel 26. srpna 1813 ve Vídni, kde byl také pohřben na hřbitově sv. Marka.

1.6 Osobnost Jana Křtitele Vaňhala jako člověka i hudebníka

Vaňhal byl podle všeho člověk milý, přátelský, silně věřící, čestný a pracovitý, ne příliš ambiciózní, citlivý a jemný, velice skromný a nenáročný (ani po sobě nezanechal žádný životopis nebo deník). Zároveň byl nepochybně také velmi praktický a znalý světa, důvtipný a plný nápadů, kreativní a pohotový hudební skladatel. Takto se o něm vyja-

³² Vaňhalovo bydliště se nachází naproti domu, kde v roce 1785 bydlel W. A. Mozart (tzv. „Figarův dům“).

³³ Neví se jistě, jestli v té době už nebyla vdova.

druje jeho současník Bohumír Dlabáč, který s ním byl v pravidelném kontaktu v roce 1775:

„Já sám jsem mohl ocenit jeho zásluhy, když jsem byl v roce 1795 ve Vídni a spatřil jsem skoro v jedné osobě skvělého hudebníka, horlivého křesťana a pravého otce trpícího lidu. Vídeňská aristokratická hudební společnost bude během času asi dál vysílat svým potomkům veselé rysy jeho charakteru, které se mi bohužel pro jeho výjimečnou cudnost a skromnost nepodařilo odhalit.“³⁴

„V jeho hudebních kompozicích bylo již od počátku možné zpozorovat tu zvláštnost, že jsou opatřeny nejen vznešeností a solidností, nýbrž také delikátností a melodičností. Jeho hudební díla vlastní i nadále kvality odpovídající jeho schopnostem, které mu pak díky počestnosti a jemnosti jeho charakteru a dobrým vztahům s ostatními vždy zajistily obdiv a lásku všech.“³⁵

Jaro Malina se ve své práci k 100. výročí J. K. Vaňhala zmiňuje o podobných vlastnostech jako Bohumír Dlabáč (Malina ovšem z Dlabáče také čerpal):

„A Vaňhal člověk? O něm mluví plaše usměvavý pohled jemné, šlechetné duše, dobrácké, skromné, až příliš skromné osobnosti.“³⁶

Prof. Paul Bryan se dívá na J. K. Vaňhala více realistickým pohledem, přidává mu do vínku další vlastnosti a shrnuje Vaňhalovu osobnost následovně:

„Zjevně byl velmi talentovaný, schopný, nápaditý a inovativní skladatel, patřil mezi přední umělce. Byl také velice vynalézavý, věcný a bystrý, profesionální skladatel, který si vždy našel způsob, jak si díky svým kompozicím vydělat dostatečný příjem pro pohodlné žití i během posledních desetiletí jeho života; bez toho, aby musel na sebe brát tak velkou zodpovědnost, jako je pozice kapelníka, kterou odmítl na začátku své kariéry.“³⁷

„Z Vaňhalových rozhodnutí, které učinil v pozdějších letech, je evidentní, že věděl, jakým směrem se svět ubírá, byl praktický, bez rodiny, kterou by musel živit, člověk, který se potřeboval starat jen sám o sebe. A přestože byl spokojený a oblíbený, byl

³⁴ DLABAČ, G. J., Wanhál, Johann Baptiste. In BRYAN, P., *Johann Waňhal, Viennese Symphonist: His life and his musical environment*, s. 5 – 6. (přeloženo z angličtiny)

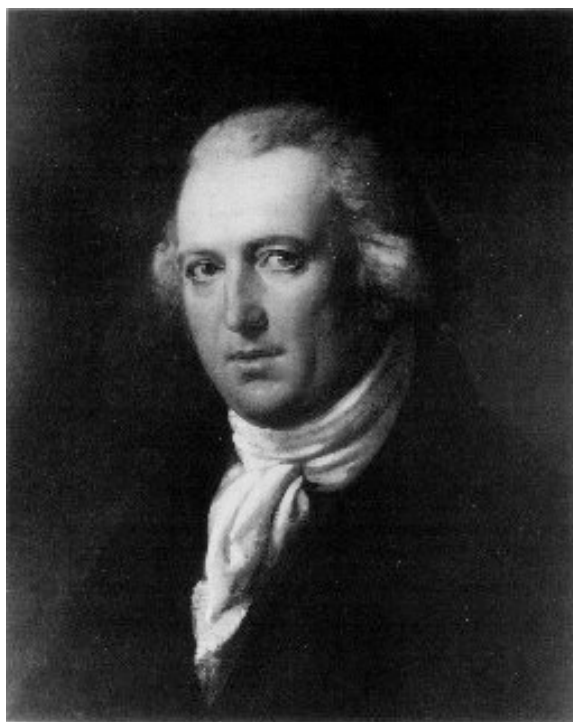
³⁵ Tamtéž, s. 6.

³⁶ MALINA, J., *Jan Vaňhal*, s. 17.

³⁷ BRYAN, P., *Johann Waňhal, Viennese Symphonist: His life and his musical environment*, s. xxii. (přeloženo z angličtiny)

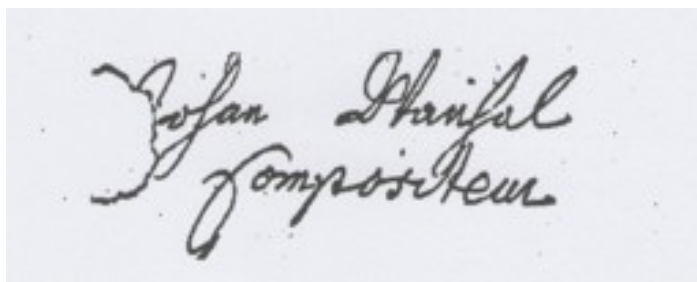
*vlastně takovým „samotářem“, který stále více upřednostňoval zůstat ve svém vlastním kruhu přátel.*³⁸

Obr. č. 1 – Vaňhalův portrét³⁹:

*„Olejová malba vytvořená cca. 1792 vykresluje zdravě a úspěšně vypadajícího muže, jakým pravděpodobně byl v této době; jeden z předních skladatelů ve Vídni.*⁴⁰

Obr. č. 2 – Vaňhalův podpis:

³⁸ Tamtéž, s. 19.

³⁹ BRYAN, P. Johann Baptist Wanhal (Jan Křtitel Vaňhal) – (1739 – 1813). In: Johann Baptist Wanhal Association [online]. Datum publikování neuvedeno [cit. 2015-13-06]. Dostupné z: <http://www.wanhal.org/wanhal>.

⁴⁰ BRYAN, P., *Johann Wanhal, Viennese Symphonist: His life and his musical environment*, s. 1.

2 Dílo Jana Křitele Vaňhala

Jan Křitel Vaňhal byl představitelem vídeňského klasicismu, k jehož utváření sám mnoho přispěl. Již na konci 60. let 18. století se stal jednou z vůdčích vídeňských skladatelských osobností a jeho dílo oceňovali i takoví mistři, jakými byli J. Haydn a W. A. Mozart.

Vaňhalovo dílo je velmi obsáhlé, čítá celkem několik set skladeb a týká se mnoha různých oborů kompozice. J. K. Vaňhal psal hudbu světskou i duchovní; instrumentální i vokální; skladby orchestrální, komorní i sólové pro různé nástroje. Je významný především svými symfoniemi, komorním dílem (z něhož se největší důležitost přikládá jeho smyčcovým kvartetům) a také svým klavírním dílem, včetně mnoha drobných skladeb, které psal hlavně pro své žáky.

Ve Vaňhalově tvorbě najdeme znaky klasicismu, galantního stylu i preromantické prvky. Také se ve svých dílech občas nechal inspirovat melodikou českých lidových písní, např. v některých symfoniích či sonatinách. *„Nic nevadí, že Vaňhal náleží celým svým životem a tvůrčí činností Vídni. I nejpozornější hudební analytik by těžko našel silnější a trvalejší stopy českého prvku v jeho díle. Než přes to bude Vaňhal vždy tvořit zajímavou a výraznou kapitolu českých hudebních dějin; zůstane typem českého muzikanta v plném a dobrém smyslu toho slova. Muzikanta nehluboké invence, ale širokého rozpětí, ryze hudebního a úžasně plodného ducha, který se lehounce připne potřebám doby, jemuž nedělá obtíží sestavit hudební školu pro kytaru právě tak jako přednésti s nejvyšší virtuozitou flétnovou piesu či sepnouti myšlenku sladkou, melodickou linií.“*⁴¹

*„Tvoření jeho netryskalo z nitra zažehnutého prudkým ohněm inspirace. Bylo mu výrazem chvíle, její pohody, jejího jasu, radostným vykoupením z všedních bolestí... Nejotevřeněji a nejpoctivěji projevil se v nekonečné řadě oněch jasných, roztomilých drobností, lehce nadechnutých pies, arií, melodicky vázaných kvartet a sonatin. V tom byl synem doby.“*⁴²

⁴¹ MALINA, J., *Jan Vaňhal*, s. 7.

⁴² Tamtéž, s. 16.

2.1 Přehled díla

Velké množství Vaňhalových skladeb bylo vydáno, ale mnoho se jich ztratilo nebo zůstává rozeseto po muzejních i soukromých sbírkách a archivech v různých místech Evropy. Mezi ztracená díla se zařadily bohužel i jeho dvě opery a také skladby z mládí, které psal ještě před svým odchodem do Vídně. Veškeré Vaňhalovo vydané dílo tedy není možné dohledat, ale Společnost Jana Křitele Vaňhala již věnuje všechny své snahy vytvoření co nejúplnějšího katalogu. Zatím můžeme čerpat z několika seznamů, vytvořených např. G. J. Dlabacem, A. Weinmannem a prof. Bryanem⁴³. Údaje o přesných počtech Vaňhalových skladeb se však v různých zdrojích liší, existuje např. mnoho symfonií připisovaných Vaňhalovi, u kterých je autorství sporné⁴⁴. Přesné datování Vaňhalových děl je také problematické. U mnoha vydaných kompozic sice můžeme najít datum publikování, ale bohužel to nic nevypovídá o datu vzniku kompozice. V rukopisech často žádné datum není uvedeno.

V seznamu Vaňhalových děl od jeho současníka Bohumíra Dlabace můžeme nalézt tyto údaje: 100 symfonií a 100 smyčcových kvartetů⁴⁵, mnoho další komorní hudby, velký počet sonát, variací a tanců pro různé nástroje a také dvě opery (Demofonte a Il trionfo di Clelia). Z duchovního díla pak Dlabac zmiňuje 25 mší, 2 rekviem (které Vaňhal napsal pro své rodiče), 30 Salve Regina, 36 Offertorií, 1 Stabat Mater a 1 oratorium. V Dlabacově seznamu přímo vydaných děl J. K. Vaňhala se objevuje mnoho sonát, sonatin a variací (z nichž velký počet je určen pro klávesové nástroje), některé symfonie, koncerty a komorní díla, z tanců např. menuety a allemande (také hlavně pro klávesové nástroje) a dále též „Trauergesang bei dem Tode Joseph des II.“ („Smuteční píseň k úmrtí Josefa II.“) pro jeden hlas s doprovodem klavíru a další skladby s mimohudební inspirací, např. vojenská a hrdinská skladba pro klavír, „Die Schlacht

⁴³ BRYAN, P. *Johann Wanhal, Viennese symphonist: His life and his musical environment*. Stuyvesant, NY : Pendragon Press, 1997. 558 s. . ISBN 0 -945193-63-7 .

DLABACŽ, G. J. *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Teil auch für Mähren und Schlesien*. Prag : Stände Böhmens, 1815, s. 327 – 331.

WEINMANN, A. *Themen-Verzeichnis der Kompositionen von Johann Baptiste Wanhal*. Wien : Musikverlag Ludwig Krenn, 1987. Teil 1 – 236 s., Teil 2 – 268 s.

Všechny následující informace týkající se počtu Vaňhalových skladeb jsou čerpány z těchto tří zdrojů.

⁴⁴ Některé Vaňhalovy skladby se také překrývají – byly přepsány pro jiné nástroje, ale jinak jsou totožné (to platí např. u některých koncertů, třeba původně napsaných pro flétnu, ale pak přepsaných pro klarinet nebo hoboj apod.).

⁴⁵ Tato zaokrouhlená čísla svědčí o tom, že Vaňhal se zřejmě příliš nestaral o přesné počítání svých skladeb.

bei Würzburg“ („Bitva u Würzburgu“). Dnes již víme, že Dlabáčův seznam není úplný. Zdroje vycházející pouze z něj proto nemůžeme považovat za aktuální.

Katalog A. Weinmanna je mnohem obsáhlejší a přesnější. Weinmann ho řadí systematicky podle různých hudebních druhů a nástrojových obsazení. Podle jeho seznamu složil Jan Křtitel Vaňhal celkem přes 50 koncertů pro sólové nástroje, z toho 19 klavírních, 15 houslových a ostatní pro další smyčcové nástroje i pro různé dechové nástroje. Dále Weinmann uvádí počet 95 smyčcových kvartetů a mnoho další komorní a taneční hudby – různá divertimenta, serenády, kasace, dua, tria, další kvartety pro dechové nástroje a kvintety pro různá nástrojová obsazení, dále menuety, německé tance apod.). Vaňhalova duchovní hudba uvedená ve Weinmannově katalogu je též velmi obsáhlá – jedná se o 48 mší, dvě rekviemy a mnoho další duchovní hudby (10 litanií, 32 motet, 10 Graduale, 46 Offertorií, 14 Salve Regina a 19 Stabat Mater, 1 Te Deum, různé hymny, žalmy, atd.). Symfonie se ve Weinmannově katalogu nenachází, jejich podrobnou katalogizaci vytvořil prof. Bryan.

Prof. Bryan dochází k závěru, že Jan Křtitel Vaňhal napsal celkem cca. 1377 skladeb, sám však připouští, že toto číslo je jen přibližné. Bryanův seznam Vaňhalova díla hodně vychází z Weinmanna a dále porovnává údaje s jeho vlastním výzkumem, s Dlabáčem a Vaňhalovou pozůstalostí. Podle Bryana Vaňhal složil nejspíš 77 symfonií, z toho jen jedna je opatřena autorským podpisem a ostatní jsou „pravděpodobně autentické“⁴⁶. D. W. Jones zase snížil počet smyčcových kvartetů připisovaných Vaňhalovi na 53 autentických.⁴⁷ Bryan dále uvádí tato čísla: 53 koncertů pro různé nástroje, 17 kvintetů, 88 trií, 93 duet pro různá nástrojová obsazení, 48 mší, 2 rekviemy, 47 kusů taneční hudby, 17 programních skladeb, atd. O klavírní hudbě blíže pojednám v následující podkapitole.

2.2 Klavírní dílo

Klavírní hudba představuje významnou a rozsáhlou oblast ve Vaňhalově tvorbě. Z celého jeho díla se právě klavírní skladby vydávaly nejvíce. Vaňhal byl také skvělým a vyhledávaným učitelem klavírní hry, někteří jeho žáci postupovali velmi rychle kupředu ve hře na nástroj i v kompozici. Velkou část svých klavírních skladeb, zejména pak so-

⁴⁶ BRYAN, P., *Johann Waňhal, Viennese Symphonist : His life and his musical environment*, s. 39.

⁴⁷ JONES, D. W. *The String Quartets of Vanhal* (disertace). 1978. University of Wales. 439 s. In BRYAN, P., *Johann Waňhal, Viennese Symphonist : His life and his musical environment*, s. 39.

náty, sonatiny, capriccia a čtyřruční skladby, věnoval Vaňhal právě svým žákům nebo hudebním nadšencům ze strany veřejnosti, kteří se čím dál více zajímali o domácí klavírní hru. Vaňhal ovšem nepsal jen drobné a lehké klavírní skladby, ale také vážná díla, jako jsou klavírní koncerty. I některé Vaňhalovy vyzrálé sonáty jsou určeny pro pokročilé hráče.

2.2.1 Přehled klavírního díla⁴⁸

Jan Křtitel Vaňhal složil 19 klavírních koncertů, dohromady celkem 196 klavírních sonát, sonatin a capriccií⁴⁹, okolo 130 variací pro klavír a cca. 74 dalších drobných klavírních skladeb, k nimž můžeme zařadit např. různé tance (menuety, ecossaises, ländler a další německé, anglické a uherské tance), dále fantasie, divertimenta, ronda, ouvertury i jiné skladby, dokonce také několik programních klavírních skladeb, inspirovaných válečnými událostmi. Mezi ně patří např. už zmíněné dílo „Die Schlacht bei Würzburg“ („Bitva u Würzburgu“), dále „Marcia zum Aufmarschieren für Pianoforte“ („Pochod k mašírování pro klavír“), „Die große Seeschlacht bei Abukir“ („Velká námořní bitva u Abukiru“), „Die Seeschlacht bei Trafalgar und Tod des englischen Admirals Nelson“ („Námořní bitva u Trafalgaru a smrt anglického admirála Nelsona“) a další skladby.

Vaňhal složil i okolo 40 klavírních děl pro čtyři ruce, zejména instruktivního charakteru – hlavně sonáty a sonatiny (cca. 31), dále tance (např. menuety, ländler a další německé tance). Svými čtyřručními kompozicemi připravil půdu pro Franze Schuberta, který na něj poté navázal a pozvedl význam skladeb tohoto typu.

J. K. Vaňhal také napsal celkem asi 36 varhanních kompozic (popř. též určených i pro klávesové nástroje). Mezi ně můžeme zařadit různá preludia, fugy, kadence, preambule a instruktivní skladby.

Počet skladeb s účastí klavíru je též úctyhodný. Pro klavír a housle napsal Vaňhal okolo 150 kompozic. Mezi ně patří cca. 70 sonát pro klavír a housle (nebo také violu či flétnu), 31 sonatin pro klavír a housle⁵⁰, 36 variačních cyklů pro klavír a housle a mno-

⁴⁸ V tomto přehledu shrnuji informace získané z Weinmannova katalogu a z Bryanova seznamu Vaňhalových děl.

⁴⁹ Uvádím jejich počet dohromady, protože jejich názvy se překrývají a často je obtížné tyto skladby od sebe odlišit.

⁵⁰ Některé z nich můžeme najít i mezi sonátami.

hé další skladby určené pro tyto dva nástroje, včetně šesti lehkých kusů pro klavír a housle nebo kytaru, dvou ouvertur, jedné fantasie a několika tanců. Dále složil Vaňhal tři kvintety pro klavír s doprovodem dvou houslí, violy a violoncella (G dur, d moll a B dur), 12 klavírních kvartetů, 51 klavírních trií a ještě dalších 6 variačních cyklů pro klavírní trio. Vaňhal dokonce napsal i 41 písní s doprovodem klavíru, mezi něž můžeme zařadit např. „Trauergesang bei dem Tode Joseph des II. („Smuteční píseň k úmrtí Josefa II.“), písně s jarní tematikou, různé dětské písně apod.

Jan Křtitel Vaňhal je též autorem dvou pedagogických spisů – „Die Anfangsgründe des Generalbasses“ (v překladu „Základní znalosti generálbasu“, jsou součástí dochovaných varhanních skladeb) a „Kurzgefasste Anfangsgründe für Pianoforte“ (v překladu „Stručné vyjádření základních znalostí pro klavírní hru“), který se bohužel nedochoval. Oba spisy vyšly ve Vídni u Steinera r. 1817.

2.2.2 Analýza některých klavírních skladeb

Aby analýza děl byla prospěšná, snažila jsem se v ní zaměřit na skladby, které jsou u nás snadno dostupné, a tudíž mohou být běžně využívány při klavírní výuce. Rovněž se zde nacházejí skladby odlišné náročnosti, které je možné použít pro výuku v různých ročnících ZUŠ. V analýze se zabývám obtížnostmi, které tyto skladby pro žáky představují. Všímám si hlavně technických problémů, ale k úspěšnému provedení skladby je samozřejmě také stejně důležité zvládnutí výrazové složky. Pro lepší ilustraci je k některým skladbám přiložena krátká notová ukázka. K analýze jsem vybrala tyto skladby: „Snadné sonatiny“ a „Dvanáct sonatin“ (alba sestavená z výběru různých sonatin J. K. Vaňhala), „Šest snadných kusů pro klavír pro čtyři ruce“ a „Adagio a fantasie“⁵¹.

⁵¹ VAŇHAL, J. *Snadné sonatiny – Sonatines faciles*. 1. vyd. Vybrala a revidovala V. Millerová. Praha : Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1959. 14 s.

VAŇHAL, J. K. *Dvanáct sonatin*. 1. vyd. Předmluvu napsala O. Zuckerová, revidoval V. Němec. Praha : Supraphon, 1990. 39 s. ISBN 80–705–212–X.

VAŇHAL, J. B. *Sechs leichte Stücke für Klavier zu vier Händen*. Vydal W. Frickert. Germany: Bärenreiter, 1966. 16 s.

VAŇHAL, J. K. *Adagio a fantasie*. 1. vyd. Vybrala a revidovala E. Kleinová. Praha : Státní hudební vydavatelství, 1963. 5 s.

Všechny notové ukázky vložené v této práci vycházejí z těchto čtyř notových vydání.

Jan Vaňhal – Snadné sonatiny – Sonatines faciles:

Sonatiny nacházející se v této edici vybrala a revidovala Věra Millerová. Jedná se o album šesti instruktivních skladeb J. K. Vaňhala (nejčastěji dvoustránkových), seřazených metodicky od lehčích k těžším. Skládají se většinou ze dvou částí a na začátku každé z nich se vždy objevuje krátká kadence, která pravděpodobně sloužila k výuce harmonických funkcí. U všech sonatin v tomto albu je již potřebná znalost basového klíče (objevuje se zatím pouze v levé ruce).

Album obsahuje dílka, která bychom mohli zadat např. žákům ve 3. – 5. ročníku 1. stupně na ZUŠ, musíme ale samozřejmě přihlížet především k individuálním schopnostem žáků.

Seznam skladeb a popis obtížností:

I. Sonatina C dur (notová ukázka č. 1, str. 24):

- Cadenza
- Arietta
- Allegretto

Tato dvoustránková sonatina obsahuje odtahy, dvojhmaty v terciích i sextách v pravé ruce, snazší rozložené akordy a harmonicky hrané akordy v obou rukách. Potřebné je zvládnutí různých figurací v levé ruce. Na konci „Arietty“ se objevuje i tečkovaný rytmus.

Notová ukážka č. 1:

ARIETTA

Cantabile

Piano *p dolce*

Pno. *f*

6

Tečkovaný rytmus na konci Arietty:

Piano

6

ALLEGRETTO

Piano *p*

Pno. *f*

7

II. Sonatina F dur (notová ukázka č. 2, str. 25):

- Cadenza
- Marcia
- Allegretto

V této sonatině už najdeme i střídání klíčů, což vyžaduje větší pozornost žáka při čtení not. Dále se zde opět vyskytují odtahy, dvojhmaty v terciích i v sextách, akordy v pravé i levé ruce a v kadenci také trioly.

Notová ukázka č. 2:

MARCIA

Piano *mf*

ALLEGRETTO

Piano *p dolce*

5

Pno.

III. Sonatina D dur (notová ukázka č. 3, str. 26):

- Cadenza
- Ländler

Obsahuje podobné technické prvky jako dvě předchozí sonatiny – dvojhmaty, akordy, odtahy jsou již četnější. Nově se objevuje zadržovaný bas (je vhodné rozumné použití pedálu), přírazy, stupnicové a chromatické běhy, již mnohem více posuvek a změna předznamenaní v triu tance.

Notová ukázka č. 3:

LÄNDLER

Piano *f*

Ukázka ze střední části Ländleru:

TRIO

Piano *p dolce*

Ukázka ze závěru Ländleru:

CODA

Piano *f*

IV. Sonatina B dur (notová ukázka č. 4, str. 27):

- Cadenza
- Polonaise

Mezi technické prvky, které charakterizují tuto sonatinu, patří stupnicové běhy v kadenci a dále tečkovaný rytmus, dvojhmaty, akordy, odtahy, zadržovaný bas a už obtížnější figurace v polonéze. Pro tuto sonatinu je již potřebná větší nezávislost rukou a levá ruka je celkově obtížnější než v předchozích sonatinách. Poprvé se zde také objevují šestnáctiny.

Notová ukázka č. 4:

POLONAISE

Piano *p dolce*

Ukázka ze střední části:

TRIO

Piano *p dolce*

Ukázka ze závěru polonézy:

CODA

Piano *p*

V. Sonatina G dur (notová ukázka č. 5, str. 28 – 29):

- Cadenza
- Cantabile
- Alla tedesca

Pohybuje se na podobné technické úrovni jako sonatina předcházející, najdeme v ní stejné technické prvky, navíc obsahuje již dvaatřicetiny. Z tohoto alba sonatin je nejdelší, rozkládá se zhruba na třech stránkách.

Notová ukázka č. 5:

Dvaatřicetiny v kadenci:

CADENZA

Piano

Pno.

(Notová ukázka č. 5)

CANTABILE

The score for 'CANTABILE' is written for Piano and Pno. in 2/4 time. The Piano part begins with a *p dolce* dynamic, followed by a *fz* (forzando) section and ends with a *pp* (pianissimo) section. The Pno. part starts at measure 6 with a *mf* (mezzo-forte) dynamic, followed by a *fz* section and a *f* (forte) section. The music is characterized by flowing, melodic lines in the right hand and harmonic support in the left hand.

ALLA TEDESCA

The score for 'ALLA TEDESCA' is written for Piano in 3/4 time. It features a strong, rhythmic melody in the right hand, often marked with accents, and a steady bass line in the left hand. The dynamic is marked *f* (forte).

Ukázka ze střední části Alla Tedesca:

TRIO

The Trio section of 'ALLA TEDESCA' is written for Piano and Pno. in 3/4 time. The Piano part begins with a *p dolce* dynamic, featuring a melodic line in the right hand and a harmonic line in the left hand. The Pno. part starts with a *p* (piano) dynamic, featuring a steady bass line in the left hand and a melodic line in the right hand. The music is characterized by a clear, rhythmic structure.

VI. Sonatina Es dur (Notová ukázka č. 6, str. 30 – 31):

- Cadenza
- Cantabile
- Allegretto

Poslední sonatina v tomto albu zabírá lehce přes dvě stránky a její technická náročnost je srovnatelná se dvěma předchozími. Objevují se zde dvojhmaty, akordy, odtahy, stupnicové běhy a různé figurace v levé i v pravé ruce. Z melodických ozdob je zde poprvé použit obal.

Notová ukázka č. 6:

CANTABILE

Piano

p dolce

f

This musical score is for the Cantabile section of the Sonatina in E major. It is written for Piano and consists of five measures. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The notation is in grand staff. The right hand features a melodic line with various ornaments, including grace notes and slurs. The left hand provides a steady accompaniment with eighth-note patterns. Dynamics include piano (*p*) and forte (*f*), with the tempo/style marked as *dolce*.

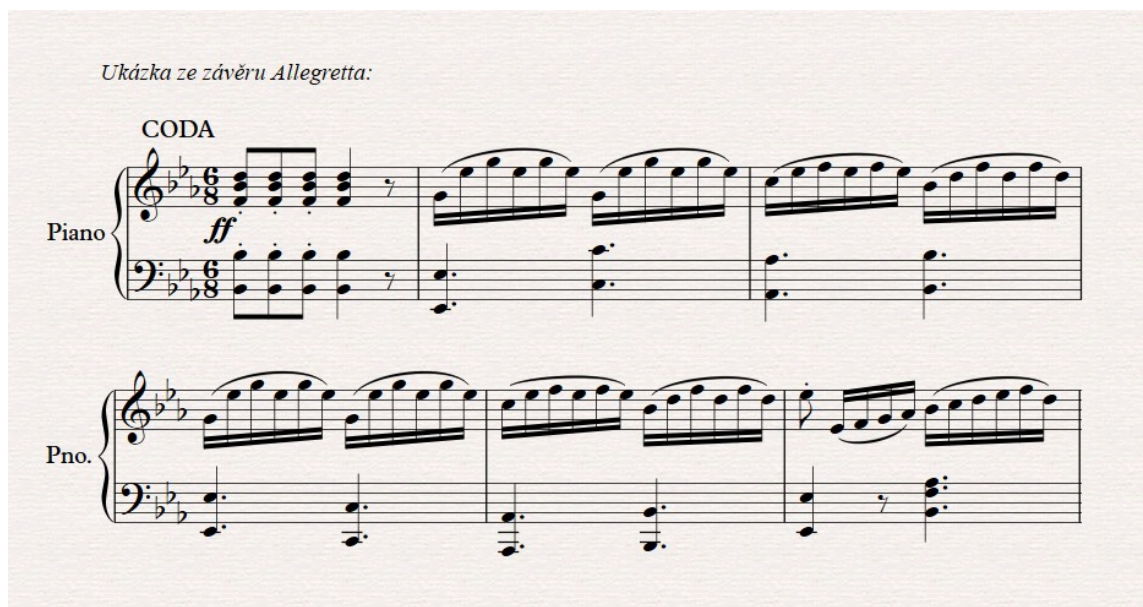
ALLEGRETTO

Piano

p dolce

f

This musical score is for the Allegretto section of the Sonatina in E major. It is written for Piano and consists of five measures. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 6/8. The notation is in grand staff. The right hand features a melodic line with various ornaments, including grace notes and slurs. The left hand provides a steady accompaniment with eighth-note patterns. Dynamics include piano (*p*) and forte (*f*), with the tempo/style marked as *dolce*.

Jan Křtitel Vaňhal – Dvanáct sonatin (Dodici Sonatine):

„Dvanáct sonatin“ vyšlo kdysi jako dobový výtisk ve Vídni. Tato edice se snaží držet co nejvíce původního vydání. Sonatiny, které se zde nacházejí, mají opět počáteční kadenci a skládají se ze dvou krátkých vět. Jsou vhodné už pro mírně pokročilé žáky. Jsou většinou delší než šest již popsaných sonatin, jejich rozsah se pohybuje mezi dvěma až čtyřmi stranami (nejčastěji tři stránky). Jsou také technicky i výrazově obtížnější nebo minimálně stejně tak obtížné jako popsané sonatiny.

Technické prvky, které je potřeba zvládnout, již nepopisují pro každou sonatinu zvlášť. Tyto sonatiny jsou technicky různorodější a obsahují již všechny technické prvky zmíněné v předchozích šesti popsaných sonatinách. Objevují se zde např. stupnicové běhy, dvojhmaty, harmonicky hrané i rozložené akordy a různé figurace, zadržovaný bas, tečkovaný rytmus a další rytmické obtížnosti, melodické ozdoby, odtahy, více posuvek, apod. Tyto sonatiny už vyžadují větší rozpětí ruky a větší nezávislost rukou (větší přesuny na klaviatuře, schopnost zahrát složitější a rozdílnou artikulaci v pravé a levé ruce zároveň atd.). Důležité je vhodné použití pravého pedálu. Samozřejmá je znalost basového klíče, který se už objevuje i v pravé ruce.

Seznam skladeb:

- I. Sonatina C dur:
 - Cadenza
 - Andante sostenuto
 - Allegretto
- II. Sonatina F dur:
 - Cadenza
 - Andante cantabile
 - Allegretto
- III. Sonatina Es dur:
 - Cadenza
 - Andante
 - Allegretto
- IV. Sonatina A dur:
 - Cadenza
 - Adagio
 - Allegretto
- V. Sonatina F dur:
 - Cadenza
 - Cantabile
 - Allegretto
- VI. Sonatina C dur:
 - Cadenza
 - Andante
 - Allegro

- VII. Sonatina C dur:
- Cadenza
 - Adagio
 - Allegro
- VIII. Sonatina F dur:
- Cadenza
 - Cantabile
 - Allegretto
- IX. Sonatina B dur:
- Cadenza
 - Cantabile
 - Allegro
- X. Sonatina Es dur:
- Cadenza
 - Andante cantabile
 - Allegretto
- XI. Sonatina G dur:
- Cadenza
 - Cantabile
 - Allegretto
- XII. Sonatina D dur:
- Cadenza
 - Adagio
 - Allegro

Takto se v předmluvě k této edici vyjadřuje o sonatinách J. K. Vaňhala Olga Zuckerová: „*Jejich náladová a stylová paleta je velmi pestrá a představuje jakýsi zjednodušený vzorník různých hudebních druhů skladatelovy doby – hudebního klasicismu. Např. Allegretto první sonatiny je miniaturním schématem finální věty sólového koncertu včetně závěrečného orchestrálního „tutti“. Některé pomalé věty (Adagio ve čtvrté nebo Andante cantabile v desáté sonatině) připomenou vroucí, galantní tóny rokokových serenád, Allegretto čtvrté sonatiny je vystavěno na jadrné lidové melodii českého typu, jakých skladatel často užíval a jimiž obohatil i výrazovou zásobu klasické vídeňské symfonie. Bohatství a proměnlivost Vaňhalových nápadů spolu se zjevnou hlubokou znalostí mentality mladého hráče zajišťují jeho drobným skladbám nesmrtelnost jako ideální učebnici základů klasického přednesu.*“⁵² Příslušné notové ukázky začínají na další stránce (str. 35 – 37).

⁵²ZUCKEROVÁ, O. *Jan Křtitel Vaňhal*. In VAŇHAL, J. K. *Dvanáct sonatin*. 1. vyd. Praha : Supraphon, 1990, s. 2. ISBN 80-705-212-X .

Notová ukázka č. 7 – Dvanáct sonatin – sonatina č. I.:

ANDANTE SOSTENUTO

Piano *p dolce*

Pno.

ALLEGRETTO

Ukázka z části a (celkem část a obsahuje 8 taktů s repeticí):

Piano *mf*

Pno.

Ukázka z části b (celkem 8 taktů + mezivěta):

Piano *mf*

Pno.

Po dokončení části b se opakuje část a.

Poté následuje závěr:

Piano *f*

Pno.

Notová ukázka č. 8 – Dvanáct sonatin – sonatina č. IV.:

ADAGIO

Piano *mf*

Pno. *p*

ALLEGRETTO

Piano *mf*

Pno. *f*

ANDANTE CANTABILE

The musical score is for the 'Andante Cantabile' by Frédéric Chopin, Op. 9, No. 2. It is written for piano in B-flat major and 3/8 time. The tempo and mood are indicated by the title 'ANDANTE CANTABILE'. The score is divided into three systems. The first system (measures 1-5) is marked 'Piano' and 'mp dolce'. The second system (measures 6-10) is marked 'Pno.' and 'p cresc.'. The third system (measures 11-15) is marked 'Pno.' and 'mf cresc.'. The piece ends with a double bar line and repeat dots in measure 15.

ALLEGRETTO

Piano

5

Pno.

Jan Křtitel Vaňhal – Sechs leichte Stücke für Klavier zu vier Händen (Šest lehkých kusů pro klavír pro čtyři ruce):

Jedná se o šest jednoduchých krátkých skladeb, převážně jednostránkových. Jsou velmi vhodné pro žáky, kteří se začínají seznamovat se čtyřruční hrou. „Z rozsáhlého množství jeho [Vaňhalovy] melodické klavírní hudby tady prezentujeme šest nespravedlivě zapomenutých malých čtyřručních kusů pro klavír, které mají tu výhodu, že jsou jak efektní, tak snadno hratelné, a proto se skvěle hodí pro domácí hraní bez přípravy nebo pro školní děti.“⁵³

V těchto drobných čtyřručních skladbách si kromě souhry s druhým hráčem žáci procvičí např. dvojhmaty, akordy, stupnicové běhy, odtahy, melodické ozdoby apod. Některé skladbičky můžeme využít v podstatě jako malé etudy, které jsou zaměřeny na procvičení určitého technického problému. Hlavní melodie se většinou objevuje v primu, ale někdy i v sekundu, což je pro žáky také výhodné, protože se mohou učit rozpoznávat, kdy mají potlačit nebo naopak zvýraznit svůj part.

⁵³FRICKERT, W. Nachwort. In VANHAL, J. B. *Sechs leichte Stücke für Klavier zu vier Händen*. Vydal W. Frickert. Germany: Bärenreiter, 1966, s. 16. (volně přeloženo z němčiny)

Seznam skladeb a popis obtížností:

I. Allegretto (notová ukázka č. 10, str. 39):

V primu i v sekundu si žáci nejvíce procvičí hraní dvojhmatů (převážně tercií), které se objevují pouze v pravé ruce. V sekundu je potřebné zvládnout figuraci s dvojhmaty. V tématu primu jsou časté také odtahy.

Notová ukázka č. 10:

ALLEGRETTO
Primo

The musical score for 'ALLEGRETTO Primo' consists of two systems of staves. The first system is labeled 'Piano' and the second 'Pno.'. Both systems are in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The right hand (RH) plays a melody of eighth notes, often beamed in pairs (dvojhmaty), with slurs indicating phrasing. The left hand (LH) provides a simple accompaniment of eighth notes. The first system contains measures 1-4, and the second system contains measures 5-8, ending with a double bar line.

ALLEGRETTO
Secondo

The musical score for 'ALLEGRETTO Secondo' consists of two systems of staves. The first system is labeled 'Piano' and the second 'Pno.'. Both systems are in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The right hand (RH) plays a melody of eighth notes, often beamed in pairs (dvojhmaty), with slurs indicating phrasing. The left hand (LH) provides a simple accompaniment of eighth notes. The first system contains measures 1-4, and the second system contains measures 5-8, ending with a double bar line.

II. Allegro (notová ukázka č. 11, str. 40):

Prim je opět zaměřen hlavně na procvičení odtahů a dvojhmátů (především tercií), které se již přesouvají do levé ruky. Sekund žákům naopak umožní procvičit základní dovednosti v hraní akordů, jak harmonicky, tak rozloženě (v pravé ruce).

Notová ukázka č. 11:

ALLEGRO
Primo

Piano

ALLEGRO
Secondo

Piano

Ukázka ze střední části:

Pno.

III. Andantino (notová ukázka č. 12, str. 41):

Andantino je technicky různorodější a zabírá rozsahem jako jediné z těchto šesti skladeb dvě stránky. Oba dva hráči se v něm mohou seznámit s obalem (v pravé ruce). Prim je pak hlavně zaměřen na zvládnutí doprovodné figury albertiovského basu v levé ruce a procvičení dvojhmátů a stupnicových běhů. Sekund zase vyžaduje zvládnutí různých šestnáctinových sekvencí v pravé ruce, které se už objeví i v terciích.

Notová ukázka č. 12:

ANDANTINO
Primo

Ukázka ze střední části:

ANDANTINO
Secondo

Ukázka ze střední části:

IV. Allegretto (notová ukázka č. 13, str. 42 – 43):

Allegretto je také více technicky různorodé. V primu se vyskytují dvojhmady v levé ruce (hlavně tercie) a v pravé se často střídá artikulace (legato, odtahy, staccato). Sekund obsahuje hlavně dvojhmady a harmonické i rozložené akordy v pravé ruce.

Notová ukázka č. 13:

ALLEGRETTO
Primo

Piano *p*

Ukázka ze střední části:

Pno. *f*

Ukázka ze závěru:

Pno. *p*

(Notová ukázka č. 13)

ALLEGRETTO
Secondo

The musical score for 'ALLEGRETTO Secondo' shows measures 9 through 12. The top system, marked 'Piano' and 'p', features a bass clef and a 2/4 time signature. It contains chords and some eighth-note patterns. The bottom system, marked 'Pno.' and 'f', also has a bass clef and 2/4 time signature, featuring a continuous eighth-note pattern in the right hand and a simple bass line in the left hand.

V. Allegro (notová ukázka č. 14, str. 43 – 44):

V allegru je nutné zvládnout různé šestnáctinové motivy, v primu hlavně zaměřené na obalovou techniku v pravé ruce a střídání tónů v sekundách a terciích v levé. V sekundu se např. vyskytují příznávky, stupnicové běhy a střídání tónů v terciích a kvartách.

Notová ukázka č. 14:

ALLEGRO
Primo

The musical score for 'ALLEGRO Primo' shows measures 1 through 4. The top system, marked 'Piano' and 'p', is in 3/8 time and features a treble clef with a continuous sixteenth-note pattern in the right hand and chords in the left hand. Below the first system is the text 'Ukázka ze střední části:'. The bottom system, marked 'Pno.' and 'f', is also in 3/8 time and features a treble clef with a continuous sixteenth-note pattern in the right hand and a simple bass line in the left hand.

(Notová ukázka č. 14)

ALLEGRO
Secondo

Ukázka ze střední části:

VI. Tempo di Marcia (notová ukázka č. 15, str. 44 – 45):

Hlavním technickým prvkem, který charakterizuje tuto čtyřruční drobnou skladbu, je tečkovaný rytmus. V primu se objevuje pouze v jednohlase a v dvojhlase, ale v sekundu dokonce i v akordech a v oktávách.

Notová ukázka č. 15:

TEMPO DI MARCIA
Primo

(Notová ukázka č. 15)

Jan Křtitel Vaňhal- Adagio a fantazie (notová ukázka č. 16, str. 46 – 47):

Adagio a fantazie je krásná a zajímavá kompozice. Na první pohled je mnoho odlišná od Vaňhalových sonatin, můžeme v ní již spatřit romantické prvky (hustší sazba akordů v Adagiu, častější použití chromatiky apod.) Skladba je doporučena pro 7. ročník ZUŠ. Nachází se v edici, která má sloužit instruktivním účelům a vychází z vídeňských rukopisů vydaných okolo r. 1800. Rozsah skladby je následující – Adagio má zhruba jednu stránku, Fantazie tři. Líbivá melodie a citovost Adagia může hned snadno vyvolat žákův zájem o tuto skladbu. Pro udržení pozornosti žáka je také výhodný kontrast výraznějšího Adagia s perlivostí Fantazie.

Mezi technické prvky, které musí žáci při studiu této skladby zvládnout, patří především harmonicky hrané akordy, zadržování tónů a překládání rukou v Adagiu a různé šestnáctinové figury a stupnicové běhy ve Fantasii. Notová ukázka se nachází na následujících stránkách.

Notová ukázka č. 16:

ADAGIO

Piano *mf express.*

Pno. *p Fine f*

Ukázka ze střední části Adagia:

Pno. *mf*

The image displays a musical score for a piece titled 'ADAGIO'. It features two systems of notation. The first system is for 'Piano' and 'Pno.' (Piano). The Piano part is in 3/4 time, marked 'mf express.', and consists of a series of chords and single notes. The Pno. part is also in 3/4 time, marked 'p', 'Fine', and 'f', and features a melodic line with a crescendo. The second system is a sample from the middle of the Adagio, marked 'mf', and shows a piano part with a melodic line and a pno. part with a rhythmic accompaniment.

FANTAZIE

Allegro moderato

Piano *f*

Pno.

Pno.

The image displays a musical score for a piece titled 'FANTAZIE'. It features three systems of notation. The first system is for 'Piano' and 'Pno.' (Piano). The Piano part is in 3/4 time, marked 'f', and consists of a series of chords and single notes. The Pno. part is also in 3/4 time, marked 'f', and features a melodic line with a crescendo. The second system is for 'Pno.' and 'Pno.' (Piano). The Pno. part is in 3/4 time, marked 'f', and consists of a series of chords and single notes. The Pno. part is also in 3/4 time, marked 'f', and features a melodic line with a crescendo. The third system is for 'Pno.' and 'Pno.' (Piano). The Pno. part is in 3/4 time, marked 'f', and consists of a series of chords and single notes. The Pno. part is also in 3/4 time, marked 'f', and features a melodic line with a crescendo.

(Notová ukázka č. 16)

Ukázka ze střední části Fantazie:

The musical score is presented in five systems. The first system is for the Piano, followed by four systems for the Pno. (Piano). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and dynamic markings like 'p' (piano). The notation includes various musical symbols such as clefs, key signatures, and dynamic markings.

Shrnutí

Vaňhalovy sonatiny a další drobné skladby jsou sice stavebně jednoduché, ale rozvíjejí melodické cítění žáků. Vyžadují, aby byly hrány čistě, jemně a měkkým úhodem. Jejich melodie jsou zpěvné, líbivé a snadno zapamatovatelné (právě díky jejich jednoduchosti). Tyto drobné skladby jsou velmi vhodné jako prvotní vstup do tvorby klasicistního období. Žáci se v nich mohou seznamovat se základy forem a s různými technickými prvky, které jsou pro toto období typické. Mezi obrovskou pleádou Vaňhalových instruktivních skladeb se dá najít mnoho pěkných „kousků“, které mohou žáka zaujmout.

3 Ohlasy Jana Křtitele Vaňhala v České republice i v zahraničí

Ve své době byl Jan Křtitel Vaňhal známým a ceněným umělcem. Jako skladatel se stal nesmírně populárním po celé Evropě, jeho skladby byly vydávány v různých evropských městech (Amsterdam, Berlín, Londýn, Vídeň a další). Zájem o ně přesahoval až do 19. století a okolo roku 1800 se začaly dostávat i do USA. Během 20. stol. se o Vaňhalovo dílo zvedla další vlna zájmu.

Ačkoliv se Vaňhal narodil v Čechách, byl zde jeho význam dlouho podceňován. Jan Bušek např. uvádí: „*Ač byl umělcem, uznávaným téměř celou Evropou, není Vaňhal v rodné zemi dosud doceněn.*“⁵⁴ I v současnosti se o Vaňhala skoro více zajímají v zahraničí než u nás, jak podotýká např. Pavel Svačinka⁵⁵, jeden ze zakládajících členů Společnosti Jana Křtitele Vaňhala: „*Chtěli bychom se prosadit i v Česku, abychom roku 2013, kdy uběhne 200 let od smrti Vaňhala (1739-1813), mohli konstatovat, že Vaňhal je opět přítomný na koncertních pódiích a na nahrávkách.*“⁵⁶

V srpnu 2013 oslavil J. K. Vaňhal své kulaté jubileum, uplynulo totiž 200 let od jeho smrti. Po celý rok probíhaly různé koncerty, které připomínaly jeho velké výročí. Mezi ně můžeme zařadit např. Johann Baptist Wanhal Festival, konající se z iniciativy Association J. B. Wanhal (Společnosti J. K. Vaňhala), nebo koncert 20.8. 2013 (tedy přímo v den Vaňhalova výročí) v Novoměstské radnici v Praze, kde byla premiérována jedna z jeho symfonií. I Český rozhlas Vltava si připomenul Vaňhalovo výročí uvedením jeho hudby a přímého přenosu z koncertu v Novoměstské radnici. V radiu zaznělo mj. Vaňhalových „Šest fug pro varhany“.

3.1 Johann Baptist Wanhal Association

Johann Baptist Wanhal Association, tedy Společnost Jana Křtitele Vaňhala, byla založena v srpnu roku 2010 ve Švýcarsku (přesněji ve francouzské části Švýcarska, její název je též ve francouzštině). Sídli v Nyonu. Jedná se o neziskovou organizaci, jejímž

⁵⁴ BUŠEK, J., *Leopold Jansa – Jan V. Kalivoda – Jan Vaňhal*, s. 48.

⁵⁵ BROM, R. S. Pavlem Svačinkou o Společnosti Jana Křtitele Vaňhala. In: Český rozhlas Vltava [online]. 14. 12. 2012 [cit. 2015-14-06]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/klasika/rozhovory/_zprava/s-pavlem-svacinkou-o-spolecnosti-jana-krtitele-vanhala--1150175.

⁵⁶ ŘÍHA, V. Vznikla Společnost J. K. Vaňhala. In Novinky.cz [online]. 20. 12. 2010 [cit. 2015-07-04]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/220148-vznikla-spolecnost-j-k-vanhala.html>.

hlavním cílem je podporovat všestranný zájem o osobnost a dílo Jana Křtitele Vaňhala – prosazovat jeho dílo prostřednictvím koncertů, CD i literárních publikací a nadále rozšiřovat informace a shromažďovat materiály týkající se jeho života a díla. „*Naším posláním je propagovat skladatelovo dílo všemi odpovídajícími prostředky vytvářením výzkumných programů, publikací, uskutečňováním představení a nahrávání, které přispívají mistrovi obnovit jeho důležitost jako skladatele a širokou popularitu, které se těšil během svého života.*“⁵⁷

Na stránkách Společnosti J. K. Vaňhala se mimo jiné nachází i přehled událostí týkajících se Vaňhalovy osobnosti. Můžeme zde najít aktuální informace o rozličných koncertech Vaňhalovy hudby nebo i jiných akcích jemu věnovaných, které probíhají v různých zemích Evropy. Jsou zde také aktuální zprávy z výzkumu o Vaňhalově životě a díle a různé novinky ohledně vydaných CD Vaňhalovy hudby. Např. v roce 2013 vznikla světově první nahrávka tří Vaňhalových klavírních sonát, které byly nahrány americkým pianistou a významným členem Společnosti J. K. V. Richardem Fullerem na klavír vytvořený Wernerem Keilem podle dobového fortepiana od J. A. Steina z roku 1788. Výzkumný tým Společnosti J. K. Vaňhala se dokonce v roce 2011 sešel v Praze na Karlově Univerzitě. Hlavním tématem jednání bylo řešení problémů vyvstávajících při přípravě nového katalogu Vaňhalova díla. „*Ted’ už je na světě formát katalogu a nový číslovací systém. Značné rozšíření Vaňhalových děl, která jsou uchována převážně v kopířích rukopisů po celé Evropě a ještě dále, odráží jedno závažné úskalí, které je nutno překonat, a tj. vyhodnotit fyzický stav zdrojů na nespočetných místech. Toto je první fáze na cestě k našemu katalogu.*“⁵⁸

3.1.1 Členové Společnosti J. K. Vaňhala

Zakládajícími členy Společnosti J. K. V. byli podnikatel a muzikolog Pavel Svachinka HEC, Prof. Paul Bryan, emeritní profesor na Duke University v Severní Karolině (v současnosti je největším odborníkem přes J. K. Vaňhala na světě) a Dr. Allan Badley, novozélandský specialista zabývající se vídeňskou hudbou 18. století a spoluzakladatel

⁵⁷ JOHANN BAPTIST WANHAL ASSOCIATION. Welcome to the J. B. W. Association website – Our mission. *Johann Baptist Wanhal Assotiation* [online]. Datum publikování neuvedeno [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.wanhal.org/>. (přeloženo z angličtiny)

⁵⁸ JOHANN BAPTIST WANHAL ASSOCIATION. News & Events. *Johann Baptist Wanhal Association* [online]. 20. 4. 2011 [cit. 2015-07-04]. Dostupné z: <http://www.wanhal.org/news-events>. (přeloženo z angličtiny)

hudebního nakladatelství Artaria Editions, vyučuje též na Aucklandské univerzitě na Novém Zélandu. Dalšími členy z České republiky jsou např. Pavel Luks, Marc Niubo, Vojtěch Spurný a Michaela Freemanová.

Vedení společnosti⁵⁹:

Čestný prezident:	Prof. Paul Bryan
Prezident:	Dr. Allan Badley
Tajemník:	Pavel Svačinka HEC
Pokladník:	Mgr. Blanka Svačinková
Manažeri výzkumu:	Dr. Allan Badley, Dr. Martial Leroux Nick Newland, MA Doc. PhDr. Stanislav Bohadlo, Csc. Dr. Michaela Freemanová

3.1.2 Festival Johann Baptist Wanhal

Ku příležitosti 200. výročí úmrtí Jana Křtitele Vaňhala zorganizovala Společnost J. K. Vaňhala festival, který se konal 25. – 29. září 2013 v různých městech ČR, kde Vaňhal působil předtím, než odešel z Čech do Vídně. Jedná se tedy o města v Královéhradeckém kraji – jeden koncert proběhl v Hradci Králové, jeden v Opočně, jeden v Hněvčevsi a jeden v Nechanicích. V roce 2014 další snahy Společnosti J. K. Vaňhala směřovaly k připomenutí 275. výročí Vaňhalova narození.

Seznam koncertů festivalu:

- St 25. září 2013 v 18:00 hod. – kostel sv. Anny, Hradec Králové, Kukleny:

Vystoupila Filharmonie Hradec Králové pod taktovkou Marka Štryncla, pěveckí sólisté Alice Martini (soprán), Sylva Čmugrová (alt), Marek Olbrzymek

⁵⁹ JOHANN BAPTIST WANHAL ASSOCIATION. About J. B. Wanhal Association. *Johann Baptist Wanhal Association* [online]. Datum publikování neuvedeno. [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://www.wanhal.org/about>.

(tenor) a Roman Janál (baryton), dále český chlapecký sbor Boni pueri pod vedením sbormistra Pavla Horáka.

- Pá 27. září 2013 v 19:00 hod. – Mariánský kostelík, Opočno:

Koncert v podání sopranistky Heleny Pellarové a varhaníka Lukáše Vendla.

- So 28. září 2013 v 19:30 hod. – Kostel sv. Jiří, Hněvčeves:

Koncert, kde účinkoval sólista na kontrabas František Machač a Vaňhalovo kvarteto (ve složení Dalibor Hlava – housle, Jiří Kuchválek – housle, Jaromír Křováček – viola, Jan Vondráček – violoncello).

- Ne 29. září 2013 v 19:00 hod. – Kulturní dům Nechanice:

Koncert v podání Jiřího Krejčího (klasicistní klarinet) a Jaroslava Tůmy (pianoforte). Na koncertě zaznělo např. několik fug J. K. Vaňhala (pro klávesové nástroje) a Sonáta B dur č. 1 pro klarinet a pianoforte.

Opočenské noviny dokonce v článku týkajícím se pozvání na koncert 27. 9. v Opočně uvedly o J. K. Vaňhalovi toto:

„Jaký to musel být talent, když se vypracoval z poddanské rodiny na autora, jehož skladatelský význam daleko přesáhl hranice tehdejšího rakouského mocnářství a jeho kulturního okruhu!“

„Svůj koncert si Jan Křtitel Vaňhal zaslouží v Opočně nejen proto, že v srpnu uplynulo 200 let od jeho úmrtí. Dalším důvodem je to, že v našem městě krátce pobýval. K počtě velkého skladatele, jenž kolem roku 1757 působil jako varhaník v Opočně, se rozeznější varhany v Mariánském kostelíku v pátek 27. září od 19 hodin.“⁶⁰

3.2 Rodné město Nechanice

Jan Bušek popisuje stav v Nechanicích ve své práci z roku 1926 takto: „Při návštěvě Nechanic, shledal jsem ke svému údivu, že mnozí tamní obyvatelé neznají ani jména

⁶⁰ ZA OPOČENSKOU BESEDU DM. Pozvání na koncert – Pocta Janu Křtiteli Vaňhalovi (1739 – 1813). *Opočenské noviny. Noviny pro kulturní a společenský život Opočna* [online]. 26. 9. 2013, roč. XVI. (XXIII.), č. 12 [cit. 2015-06-14]. Dostupné z: http://www.opocno.cz/on/2013/ON%2012_13.pdf.

svého slavného rodáka. Teprve nyní, jak mi bylo sděleno, bude na popud „Osvětového svazu“ pojmenována jedna z hlavních ulic jménem Vaňhalovým ke trvalému uctění jeho památky.“⁶¹

Během 20. století se však situace očividně velmi zlepšila, o čemž jsem se sama přesvědčila při své návštěvě Nechanic dne 15. 9. 2014. Kousek od Husova náměstí můžeme spatřit místo, kde stál Vaňhalův rodný domek. V roce 1998 zde byla umístěna krásná pamětní deska. Vaňhalova ulice, která tak byla pojmenována také na jeho počest, zde opravdu existuje.

Domek s pamětní deskou (obr. č. 3)⁶²:

⁶¹ BUŠEK, J., *Leopold Jansa – Jan V. Kalivoda – Jan Vaňhal*, s. 48.

⁶² Všechny obrázky z Nechanic jsou vzaty z mých vlastních fotografií pořízených dne 15. 9. 2014 v Nechanicích.

Detail pamětní desky (obr. č. 4):

Pohledy do Vaňhalovy ulice (obr. č. 5 – 9):

Od roku 1971 v Nechanicích dokonce proběhla série koncertů vážné hudby, zvaná „Vaňhalovy Nechanice“. Tato tradice se bohužel pro malou návštěvnost koncertů dlouho neudržela. V roce 2013 se však v Nechanicích uskutečnily další koncerty, uspořádané ku příležitosti 200. výročí úmrtí J. K. Vaňhala. Konalo se zde celkem 6 koncertů:

- 23. března 2013 – kostel Nanebevzetí Panny Marie v Nechanicích:

Koncert byl uspořádaný sdružením ARS VIVA⁶³ ve spolupráci s ženským sborem Cantus Feminae⁶⁴, který samozřejmě patřil i mezi účinkující. Na koncertě zaznělo Vaňhalovo Stabat Mater, hrál Hořícký komorní orchestr pod taktovkou Petra Semeráka. Dále účinkovaly sólistky Miluše Obešlová (soprán) a Markéta Štefániková (alt).

- 10. května 2013 – Kulturní dům Nechanice:

Koncert klavírní hudby J. K. Vaňhala a dalších autorů v podání klavíristy Matyáše Nováka.

- 15. 6. 2013 – kostel Nanebevzetí Panny Marie v Nechanicích:

Koncert duchovní hudby J. K. Vaňhala, pořádán opět sdružením ARS VIVA společně s Cantus Feminae. Na programu koncertu byl např. výběr z varhanní tvorby J. K. Vaňhala, kterou jsme mohli vyslechnout v podání prof. Václava Uhlíře. Dále účinkovali také členové Orchestra di Archi z Pardubic pod vedením Mgr. J. Kuchvála.

- 29. 9. 2013 v 19:00 hod. – již zmiňovaný koncert ke 200. výročí úmrtí Jana Křtitele Vaňhala, který byl součástí Festivalu J. K. Vaňhala, pořadatelem bylo město Nechanice (viz podkapitola 3.1.2)

⁶³ Občanské sdružení ARS VIVA vzniklo v roce 2008. Jeho hlavním posláním je podporovat rozvoj kultury v Hradeckém regionu (hlavně v oblasti hudby). Také má na starosti organizační a finanční zajištění akcí pro sbor Cantus Feminae Nechanice.

⁶⁴ Cantus Feminae Nechanice je ženský pěvecký sbor, který vznikl v roce 1991 v Nechanicích. V současnosti má 25 členek. Sbormistrem souboru je Mgr. Petr Semerák. Sbor pravidelně koncertuje v Nechanicích a v jejich blízkém okolí, ale již má za sebou také mnohé zahraniční koncerty a úspěchy (získal např. bronz na řecké soutěži v Prevezu v r. 2008 a stejné ocenění i na soutěži v italském Rimini v r. 2010).

- 19. 10. 2013 v 19:00 – Kulturní dům Nechanice:

Koncert komorní tvorby J. K. Vaňhala v podání Slávky Pěchočové (klavír), Ludmily Peterkové (klarinet), Petra Věrněra (viola) a Pavla Věrněra (hoboj). Pořadatelem bylo též město Nechanice.

- 22. 11. 2013 – Kulturní dům Nechanice:

Svatocecilský koncert s písněmi a komorní tvorbou J. K. Vaňhala. Účinkovali Cantus Feminae Nechanice, Hořický komorní orchestr, Jan Sežima (viola) a žáci ZUŠ Habrmanova v Hradci Králové. Koncert proběhl opět za podpory sdružení ARS VIVA a Cantus Feminae.

Závěr

Ve své práci jsem se snažila co nejvíce utřídit informace o životě a díle Jana Křtitele Vaňhala, které se objevují v různých zdrojích. Některé z nich si totiž přímo protířečí. Přesto, že již existují poměrně nedávné výzkumy, které přehodnotily některé údaje a vylepšily znalosti o J. K. Vaňhalovi, pořád zůstává mnoho otazníků o jeho osobě. Některé údaje můžeme zatím považovat pouze za domněnky či teorie, které nejsou zcela prokázané. Bádání o životě a díle Jana Křtitele Vaňhala tedy ještě není u konce. Zejména díky Společnosti Jana Křtitele Vaňhala a jejím členům však nadále pokračuje výzkum o Janu Křtiteli Vaňhalovi a odehrávají se i první kroky k co nejpřehlednější katalogizaci jeho díla.

Společnost Jana Křtitele Vaňhala ale také podporuje všeobecný zájem o tohoto skladatele a díky ní se Jan Křtitel Vaňhal dostává více do povědomí veřejnosti. Koncerty Vaňhalovy vážné hudby probíhají i v současnosti různě po Evropě a ukazují, že Vaňhal rozhodně není v dnešní době zapomenutým skladatelem. Díky jeho 200. výročí úmrtí v roce 2013 a snahám Společnosti J. K. Vaňhala se jeho skladby výrazněji objevily na koncertních pódii i u nás v České republice.

Postava Jana Křtitele Vaňhala má velký význam i pro současnou hudebně-pedagogickou praxi, především pro klavírní výuku. Jeho instruktivní klavírní skladby, které psal pro své žáky, jsou stále aktuální a jejich množství je opravdu úctyhodné. Vaňhalovy drobné skladby jsou sice prosté, ale rozhodně nepostrádají melodičnost, zpěvnost a citlivost, které jsou důležité pro žákův hudební rozvoj. Jejich sladké, líbivé a chytlavé melodie lahodí uchu. Navíc se v nich žáci ve zjednodušené formě seznamují s různými hudebními žánry klasicismu a procvičují si v nich různé technické prvky. Vaňhalovy drobné skladby je tak mohou připravit na další studium klasicistní tvorby.

Díky literatuře a dalším pramenům, které jsem měla možnost prostudovat, se mi před očima zjevil obraz Jana Křtitele Vaňhala – milého, skromného, pracovitého a nábožensky založeného člověka, ovšem také praktického a přizpůsobivého tehdejšímu běhu světa. Vidím ho jako všestranného hudebníka, který ovládal hru na různé nástroje a ve své tvorbě se dotkl snad všech možných hudebních žánrů a různých nástrojových obsazení. Ve své době byl respektovaným a úspěšným skladatelem, skvěle se osvědčil také jako pedagog a svým žákům věnoval mnoho ze svého díla. Prožil sice i své nešťastné období, dokázal se ale přes něj přenést. Ač byl menším mistrem než největší hudební géniové kla-

sicismu, obrovské množství jeho skladeb bylo vydáváno po různých místech Evropy a jeho hudba se dokonce dostala až do Ameriky. Všechny tyto informace dokazují, že Jan Křtitel Vaňhal byl populárním a uznávaným skladatelem a rozhodně patřil mezi důležité osobnosti hudebního klasicismu. Takový byl Jan Křtitel Vaňhal, někdy také nazývaný „vídeňský Čech“. I když žil po většinu času ve Vídni, nikdy nezapomněl na své kořeny a jeho srdce zůstalo českým. Važme si našeho českého rodáka, protože byl jedním z těch, kteří dosáhli za dnešní hranice naší země.

Přehled použitých informačních zdrojů

Literatura:

BASTLOVÁ, E. *Stabat mater Jana Křtitele Vaňhala* (bakalářská práce). Praha : 2011, Univerzita Karlova. Fakulta filozofická. Ústav hudební vědy.

BORKOVÁ, A. K problematice české emigrace 18. století – J. Vaňhal. *OPUS musicum*, 1971, roč. 3, č. 9 – 10, s. 285 – 291.

BURNEY, CH. Hudební cestopis 18. věku. 1. vyd. Praha : Státní hudební nakladatelství, 1966. 427 s.

BRYAN, P. *Johann Waňhal, Viennese Symphonist: His life and his musical environment*. Stuyvesant, NY : Pendragon Press, 1997. xxiii, 558 s. Thematic catalogues series; No. 23. ISBN 0 -945193-63-7 .

BUŠEK, J. Jan Kř. Vaňhal. *Česká hudba*, 1930-1931, roč. 34, č. 14 – 15, s. 86 – 87.

BUŠEK, J. *Leopold Jansa – Jan V. Kalivoda – Jan Vaňhal: Trojice slavných českých mistrů houslí. Jejich život a působení*. Praha : Hudební závod A . Neubert, 1926. 52 s.

DLABACŽ, B. J. *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Teil auch für Mähren und Schlesien*. Prag : Stände Böhmens, 1815. 448 s.

HÁLEČKOVÁ, Š. *Jan Křtitel Vaňhal – mešní tvorba* (bakalářská práce). Praha : 2012, Univerzita Karlova. Fakulta filozofická. Ústav hudební vědy.

HNILÍČKA, A . *Portréty starých českých mistrů hudebních*. Praha : F. Borový, 1922. 112 s.

MALINA, J. *Jan Vaňhal: Ku stému výročí úmrtí zapomenutého nechanického muzikanta*. Hradec Králové : Bratři Peřinové, 1914. 19 s.

PECHÁČEK, S. Jan Křtitel Vaňhal. *Cantus*, 2012, č. 4, s. 26 – 28. ISSN 1210-7956.

POSPÍŠILOVÁ, M. *J. K. Vaňhal: Klavírní koncert A dur* (bakalářská práce). Praha : 2013, Univerzita Karlova. Fakulta filozofická. Ústav hudební vědy.

ŠULA, J. *Letem českým muzikantským světem*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí : 2010. 152 s . ISBN 978-80-7405-068-8 .

WEINMANN, A. *Themen-Verzeichnis der Kompositionen von Johann Baptiste Wanhal*. Wien : L. Krenn, 1987. 2sv. Wiener Archivstudien; Bd. 11.

ZVONÁŘ, J. L. Jan Křtitel Vaňhal. *Dalibor*, 1859, roč. 2, č. 1 – č. 5, s. 2 – 4, 11 – 12, 19 – 20, 26 – 27, 36 – 37.

Noty:

VAŇHAL, J. K. *Adagio a fantasie*. 1. vyd. Vybrala a revidovala E. Kleinová. Praha : Státní hudební vydavatelství, 1963. 5 s.

VAŇHAL, J. K. *Dvanáct sonatin*. 1. vyd. Předmluvu napsala O. Zuckerová, revidoval V. Němec. Praha : Supraphon, 1990. 39 s. ISBN 80–705–212–X.

VAŇHAL, J. K. *Snadné sonatiny – Sonatines faciles*. 1. vyd. Vybrala a revidovala V. Millerová. Praha : Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1959. 14 s.

VANHAL, J. B. *Sechs leichte Stücke für Klavier zu vier Händen*. Vydal W. Frickert. Germany: Bärenreiter, 1966. 16 s.

Internetové zdroje:

BROM, R. S. Pavlem Svačinkou o Společnosti Jana Křtitele Vaňhala. In: *Český rozhlas: Vltava* [online]. 14. 12. 2012, © 1997-2015 [cit. 2015-07-02]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/klasika/rozhovory/_zprava/s-pavlem-svacinkou-o-spolecnosti-jana-krtitele-vanhala--1150175.

CANTUS FEMINAE NECHANICE. *Cantus Feminae Nechanice* [online]. © 2008 [cit. 2015-07-16]. Dostupné z: <http://www.cantusfeminae.webnode.cz/>.

ČESKÝ ROZHLAS. Den s Janem Křtitelem Vaňhalem. *Český rozhlas* [online]. © 1997-2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/klasika/typy/_zprava/den-s-janem-krtitelem-vanhalem--1245984.

ČESKÝ ROZHLAS. Jan Křtitel Vaňhal – známý, nebo neznámý? *Český rozhlas: Vltava* [online]. 20. 8. 2013, © 1997-2015 [cit. 2015-07-02]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/klasika/typy_zprava/jan-krtitel-vanhala-znamy-nebo-neznamy--1246805.

ZA OPOČENSKOU BESEDU DM. Pozvání na koncert - Pocta Janu Křtiteli Vaňhalovi (1739 - 1813). *Opočenské noviny. Noviny pro kulturní a společenský život Opočna* [online]. 26. 9. 2013, roč. XVI. (XXIII.), č. 12, s. 8 [cit. 2015-06-13]. MK ČR E 11930.

FARA HNĚVČEVES. Organizační výbor Festivalu Jana Křtitele Vaňhala se sejde v září v Hněvčevsi. *Fara Hněvčeves* [online]. 20. 6. 2011 [cit. 2015-07-02]. Dostupné z: <http://www.fara-hnevceves.cz/archives/243>.

FILHARMONIE HRADEC KRÁLOVÉ. Johann Baptist Waňhal Festival. *Filharmonie Hradec Králové* [online]. © 2012 – 2014 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: http://www.fhk.cz/calendar/123/JOHANN_BAPTIST_WANHAL_FESTIVAL/.

FREEMANOVÁ, M. Jan Křtitel Vaňhal. In: *Český rozhlas: Vltava* [online]. © 1997-2015 [cit. 2015-07-02]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/klasika/skladatele/_zprava/jan-krtitel-vanhal--1138940.

JOHANN BAPTIST WANHAL ASSOCIATION. *Johann Baptist Wanhal Association*. [online]. 2012 – 2015 [cit. 2015-07-13]. Dostupné z: <http://www.wanhal.org>.

MĚSTO NECHANICE. Historie Nechanic. *Město Nechanice*. Oficiální stránky obce Nechanice [online]. Nechanice : Galileo Corporation s.r.o., © 2015, 2. 7. 2015 [cit. 2015-07-02]. Dostupné z: <http://www.nechanice.cz/historie-nechanic/>.

MĚSTO NECHANICE. Historie Nechanic: Osobnosti. *Město Nechanice*. Oficiální stránky obce Nechanice [online]. Nechanice : Galileo Corporation s.r.o., © 2015, 2. 7. 2015 [cit. 2015-07-02]. Dostupné z: <http://www.nechanice.cz/historie-nechanic/osobnosti/>.

MĚSTO NECHANICE. Nechanický zpravodaj. *Město Nechanice*. Oficiální stránky obce Nechanice [online]. Nechanice : Galileo Corporation s.r.o., © 2015, 16. 7. 2015 [cit. 2015-07-16]. Dostupné z: <http://www.nechanice.cz/nechanicky-zpravodaj/>.

ŘÍHA, V. Vznikla společnost Jana Křtitele Vaňhala. In: *Seznam.cz a. s. Novinky.cz* [online]. Praha : 20. 12. 2010 [cit. 2015-07-12]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/220148-vznikla-spolecnost-j-k-vanhala.html>.

SEMERÁK, P. Občanské sdružení ARS VIVA. In: HRADECKÝ VENKOV o.p.s. *Hradecký venkov* [online]. 19. 6. 2008 [cit. 2015-07-16]. Dostupné z: <http://www.hradeckyvenkov.cz/view.php?cislocclanku=2008060019>.

Florian Leopold Gassmann. In: Wikipedia [online]. Wikimedia Foundation, 28. 12. 2005, stránka byla naposledy editována 3 . 7 . 2015 [cit. 2015-07-16]. Dostupné z : http://en.wikipedia.org/wiki/Florian_Leopold_Gassmann.

Christoph Willibald Gluck. In: Wikipedia [online]. Wikimedia Foundation, 5 . 10. 2002, stránka byla naposledy editována 9 . 6 . 2015 [cit. 2015-07-16]. Dostupné z : http://en.wikipedia.org/wiki/Christoph_Willibald_Gluck.

Seznam notových ukázek (u všech skladeb je autorem J. K. Vaňhal)

Notová ukázka č. 1: Šest snadných sonatin – I. C dur.....	24
Notová ukázka č. 2: Šest snadných sonatin – II. F dur.....	25
Notová ukázka č. 3: Šest snadných sonatin – III. D dur.....	26
Notová ukázka č. 4: Šest snadných sonatin – IV. B dur.....	27
Notová ukázka č. 5: Šest snadných sonatin – V. G dur.....	28, 29
Notová ukázka č. 6: Šest snadných sonatin – VI. Es dur.....	30, 31
Notová ukázka č. 7: Dvanáct sonatin – I. C dur.....	35
Notová ukázka č. 8: Dvanáct sonatin – IV. A dur.....	36
Notová ukázka č. 9: Dvanáct sonatin – X. Es dur.....	37
Notová ukázka č. 10: Sechs leichte Stücke für Klavier zu vier Händen – I. Allegretto.....	39
Notová ukázka č. 11: Sechs leichte Stücke für Klavier zu vier Händen – II. Allegro.....	40
Notová ukázka č. 12: Sechs leichte Stücke für Klavier zu vier Händen – III. Andantino.....	41
Notová ukázka č. 13: Sechs leichte Stücke für Klavier zu vier Händen – IV. Allegretto.....	42, 43
Notová ukázka č. 14: Sechs leichte Stücke für Klavier zu vier Händen – V. Allegro.....	43, 44
Notová ukázka č. 15: Sechs leichte Stücke für Klavier zu vier Händen – VI. Tempo di marcia.....	44, 45
Notová ukázka č. 16: Adagio a fantasie.....	46, 47

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Vaňhalův portrét.....	17
Obr. č. 2: Vaňhalův podpis.....	17
Obr. č. 3: Domek s pamětní deskou.....	52
Obr. č. 4: Detail pamětní desky.....	53
Obr. č. 5 – 9: Pohledy do Vaňhalovy ulice.....	54, 55